

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา
อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

อรอุมา สระแก้ว

สารบัญฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตรการปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ตุลาคม 2560
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนา
ของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ตุลาคม 2560
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนา
ของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

อรอุมา สระแก้ว

มหาวิทยาลัย

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตุลาคม 2560

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

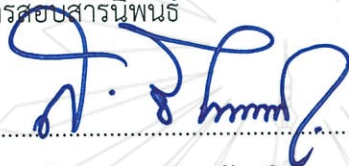
คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์และคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ ของ
อรอุมา สระแก้ว ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ดร.พีชรี ศิลารัตน์)

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รศ.(พิเศษ)ดร.สุกิจ ชัยมุสิก)

..... กรรมการ
(ดร.พีชรี ศิลารัตน์)

..... กรรมการ
(รศ.อุดม พิริยสิงห์)

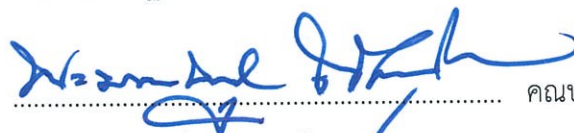

..... กรรมการ
(ดร.ไพรัช พันชมภู)

..... กรรมการ
(ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช)

บัณฑิตวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระมหากษัตริย์ ถาณวฑูตโต,ผศ.ดร.)

วันที่ 19 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2560

5720750332036 : สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง; ร.ม. (รัฐศาสตร์การปกครอง)

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาคม/การจัดทำแผนพัฒนา/เทศบาลตำบลทุ่งกุลา

อรอุมา สระแก้ว : การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด (COMMUNITY MEMBERS' PARTICIPATION IN DRAWING UP TAMBON THUNG KULA MUNICIPALITY'S DEVELOPMENT PLANS IN SUWANNAPHUM DISTRICT, ROI ET PROVENCE) คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์: พิชรี ศิลารัตน์, ประ.ด., 114 หน้า. ปี พ.ศ. 2560.

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาคมที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาคมซึ่งอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 118 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการติดตามประเมินผล ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ ด้านการจัดทำแผนและโครงการ และด้านการตรวจสอบแผนพัฒนา ตามลำดับ 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาคมซึ่งมีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ และ 3) ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ลำดับตามความถี่สูงไปหาลำดับต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมตรวจสอบงบประมาณในการจัดทำแผนพัฒนา และโครงการต่างๆ มากยิ่งขึ้น ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมติดตามตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่างแผนพัฒนา มากยิ่งขึ้น และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมติดตามประเมินผลในโครงการหรือกิจกรรมที่เทศบาลดำเนินการมากยิ่งขึ้นตามลำดับ

5720750332036: MAJOR: POLITICAL SCIENCE; M.A. Pol. Sc. (GOVERNMENT)

KEYWORDS: COMMUNITY MEMBERS' PARTICIPATION/ DRAWING UP
DEVELOPMENT PLANS/ TAMBON THUNG KULA MUNICIPALITY

ORNUMA SRAKAEW: COMMUNITY MEMBERS' PARTICIPATION IN DRAWING UP
TAMBON THUNG KULA MUNICIPALITY'S DEVELOPMENT PLANS IN SUWANNAPHUM
DISTRICT, ROI ET PROVINCE. ADVISORY COMMITTEE: PATCHAREE SILARAT, Ph.D, 114
PP, 2017

The purposes of this paper were: 1) to study community members' participation in drawing up Tambon Thung Kula Municipality's development plan in Roi Et province's Suwannaphum district, 2) to compare their participation as such to differing variables of their genders, ages and educational levels, and 3) to examine suggestions for enhancing their participation in the same. The sampling group deducted from samples comprised 118 community members, setting it through from Taro Yamane's table. The research instrument was the five-rating scale questionnaire handout, of which the whole questions possessed their reliability of IOC at 0.97. Descriptive statistics used for processing data frequency, percentage, mean and standard deviation, including inferential ones on t-test and F-test One-way ANOVA).

Results of the research have found the following findings: 1) Community members' participation in drawing up its development plans have been rated high in the overall aspect, as has a single one taken into consideration. All aspects ranked in their descending order of means are: following up and assessing projects, setting problems and requirements, drawing up plans and projects, examining development plans respectively. 2) The hypothesis testing results have confirmed that their differing variables of genders, ages and educational levels bear no differences in their participation in drawing up its development plans, of which the target results are not conducive to the established hypotheses. 3) Suggestions garnered from the research in descending order of first three frequencies are that the municipality should open up opportunities to residents to: increasingly scrutinize budgets for drawing up development plans and various projects, accumulatively follow up and examine

contents of development plan drafts, and incrementally follow up and assess projects or activities undertaken by the municipality respectively.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี เพราะได้รับการอนุเคราะห์จากทางมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณ ดร.พัชรี ศีลารัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจแก้ไขอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ประธานกรรมการ คณะกรรมการสอบสวนนิพนธ์ ที่ให้ความเมตตาในการ ตรวจสอบข้อบกพร่องจนทำให้สารนิพนธ์สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ไปด้วยดี

กราบนมัสการขอบพระคุณ พระมหาอำนาจ มหาวิโร,ดร. พระศิลาศักดิ์ สุขเมโธ และ รศ.อุดม พิริยสิงห์ ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย จนทำให้สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ประชาคมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทน ทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในด้านการให้ข้อมูลและการเก็บข้อมูลในการวิจัย จนทำให้สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ที่กรุณาให้ความรู้ทางวิชาการ ตำรา เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำสารนิพนธ์ ที่ได้ให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวกเป็นอย่างดี ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องที่ไม่ได้กล่าวนามมา ณ โอกาสนี้ ได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ให้กำลังใจและคอยช่วยเหลือสนับสนุน

คุณค่าประโยชน์พร้อมด้วยคุณงามความดีแห่งสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมไว้เพื่อบูชาคุณของบิดา มารดา ครู อาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทสรรพวิชาความรู้ทั้งมวล ญาติมิตรทุกท่านที่คอยห่วงใยให้การสนับสนุนเป็นกำลังใจเสมอมา และทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้

อรอุมา สระแก้ว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
คุณูปการ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	2
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	2
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	3
1.6 คำนียามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	3
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	5
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับประชาคม.....	10
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเทศบาลตำบล.....	22
2.4 แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล.....	30
2.5 สภาพทั่วไปของพื้นที่วิจัย.....	39
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	45
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	46
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	46
3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง.....	46
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	49
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	49

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	51
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	53
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
4.2 ขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	75
5.1 สรุปผล.....	76
5.2 อภิปรายผล.....	78
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	83
บรรณานุกรม.....	87
ภาคผนวก.....	90
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย.....	91
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อ การวิจัย.....	93
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล.....	97
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	99
ภาคผนวก จ แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC).....	106
ภาคผนวก ฉ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	109
ประวัติผู้วิจัย	112

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 แสดงจำนวนประชากร และจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ประชาคมที่เข้าร่วมประชาคม จำแนกตามชุมชน และเพศ.....	48
4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ	58
4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ.....	58
4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา.....	59
4.4 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน.....	60
4.5 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการ โดยรวม และรายข้อ.....	61
4.6 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการ โดยรวม และรายข้อ.....	62
4.7 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการร่วมตรวจสอบแผนพัฒนา โดยรวม และรายข้อ.....	63
4.8 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการร่วมติดตามประเมินผล โดยรวม และรายข้อ.....	64
4.9 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามเพศ.....	65
4.10 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามเพศ.....	66

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

4.11	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของ ประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัด ร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามอายุ.....	67
4.12	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนา ของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน จำแนกตามอายุ.....	69
4.13	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของ ประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัด ร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	70
4.14	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนา ของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา.....	72
4.15	แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการ จัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด.....	73

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แสดงโครงสร้างประชาคมหมู่บ้าน.....	15
2.2 โครงสร้าง และขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล.....	42
2.3 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	45

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับแต่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นต้นมา บทบาทอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยกำหนดกรอบความเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน และความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติให้มืองค์กรรับผิดชอบในการจัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบรวมทั้งรูปแบบเทศบาล มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอน (กรมการปกครอง, 2549, หน้า 7)

แผนพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ แผนพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาและแผนพัฒนาสามปี เป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนา การกำหนดภารกิจและแนวทางในการดำเนินงาน ซึ่งทำให้การกำหนดแผนงานโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีทิศทางที่สอดคล้องและประสานสนับสนุนในจุดมุ่งหมายร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะทำให้ปัญหาและความต้องการได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสมแล้ว ยังเป็นการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด จากการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การร่วมกำหนดปัญหา และความต้องการ การร่วมจัดทำแผนและโครงการ การร่วมตรวจสอบแผนพัฒนา และการร่วมติดตามประเมินผล (กรมการปกครอง, 2549, หน้า 19)

เทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้เปิดโอกาสให้ประชาคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ และการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลทุกขั้นตอน นับตั้งแต่ การร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการ การร่วมจัดทำแผนและโครงการ การร่วมตรวจสอบแผนพัฒนา และการร่วมติดตามประเมินผล โดยจัดการประชาสัมพันธ์และเชิญชวนประชาคมในพื้นที่ร่วมจัดทำแผนดังกล่าวอย่างเต็มที่ จากการสังเกตของผู้วิจัยและการสนทนากับประชาคมในพื้นที่ รวมทั้งสรุปปัญหาของเทศบาลปรากฏว่ามีประชาชนเข้าร่วมเป็นบางส่วน และบางขั้นตอนเท่านั้นทั้งนี้อาจเป็น

เพราะสถานที่ ช่วงเวลานัดหมาย ในการประชุมแต่ละกิจกรรมตามขั้นตอน ประชาชนไม่สะดวก หรือติดภารกิจงานประจำวัน เป็นผลทำให้โครงการพัฒนาตามแผนได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่ทั่วถึง และไม่เท่าเทียมกันทุกหมู่บ้านหรือไม่สามารถแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน และตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เทศบาลตำบลทุ่งกุลารุ 2558, หน้า 1)

จากปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลารุ อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำผลการวิจัยใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และนำไปใช้ในการพัฒนาส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลารุ อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์แก่ประชาชนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนา ของเทศบาลตำบลทุ่งกุลารุ อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ของเทศบาลตำบลทุ่งกุลารุ อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาคมที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา ต่างกัน

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนา ของเทศบาลตำบลทุ่งกุลารุ อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 ประชาคมที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลารุ อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

1.3.2 ประชาคมที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลารุ อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

1.3.3 ประชาคมที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลารุ อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลารุ อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ ประชาชนที่ได้รับการเลือกตั้งจากเวทีประชาคมของชุมชนนั้นๆ และได้รับการแต่งตั้งจากนายกเทศมนตรี ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และเข้าร่วมประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบล 14 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น จำนวน 168 คน

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย จำแนกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ
- 2) ด้านการจัดทำแผนและโครงการ
- 3) ด้านการตรวจสอบแผนพัฒนา
- 4) ด้านการติดตามประเมินผล

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ เทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.5.1 ทำให้ทราบการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

1.5.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาคมที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ต่างกัน

1.5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

1.5.4 สามารถนำผลการวิจัยใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และเป็นแนวทางแก้ไข ปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์แก่ประชาชนต่อไป

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การปฏิบัติ และรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ มีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหา มีส่วนดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ได้ปรารถนาหรือที่ตั้งไว้ และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ประชาคม หมายถึง ประชาชนที่ได้รับการเลือกตั้งจากเวทีประชาคมของชุมชนนั้นๆ และได้รับการแต่งตั้งจากนายกเทศมนตรี ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ

จังหวัดร้อยเอ็ด และได้รับการแต่งตั้งให้เป็นประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล จำนวน 14 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 168 คน

การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล หมายถึง การจัดทำแผนพัฒนาสามปี (2559-2561) ของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ

ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ หมายถึง การร่วมประชุมกับ คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับปัญหาความต้องการของชุมชน ร่วมเสนอปัญหาความต้องการของชุมชนต่อคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล

ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน หมายถึง การร่วมวิเคราะห์สาเหตุแห่ง ปัญหาของชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขให้ตรงกับปัญหาความต้องการนั้นๆ และร่วมตัดสินใจเลือก แผนงานโครงการหรือกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน เพื่อบรรจุลงในแผนพัฒนาเทศบาลตำบล

การร่วมตรวจสอบแผน หมายถึง การร่วมตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่าง แผนพัฒนาเทศบาลตำบลที่ผ่านความเห็นชอบจากสภาเทศบาลตำบล และตรวจสอบเนื้อหาสาระของ แผนพัฒนาเทศบาลตำบลที่ประกาศใช้แล้วว่ามีเนื้อหาถูกต้องตามที่สภาเทศบาลตำบลเห็นชอบ

การร่วมติดตามผลประเมินผล หมายถึง ร่วมติดตามผลประเมินผลโครงการ พัฒนาของเทศบาลตำบลว่าบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเทศบาลตำบล

เทศบาลตำบล หมายถึง เทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และมี ฐานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 มาตรา 7 วรรค 2 ประกอบพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 มาตรา 7

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง สถานภาพข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสาร นิพนธ์ฉบับนี้ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา

เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับ สารนิพนธ์ฉบับนี้ จำแนกเป็น สองเพศ คือ (1) เพศชาย กับ (2) เพศหญิง

อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ จำแนกเป็น สามช่วงอายุ คือ (1) ไม่เกิน 30 ปี (2) 31-40 ปี และ (3) 41 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับ สารนิพนธ์ฉบับนี้ จำแนกออกเป็นสามระดับการศึกษา คือ (1) ประถมศึกษา (2) มัธยมศึกษา/หรือ เทียบเท่า และ (3) ปริญญาตรีขึ้นไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหารายละเอียดดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการประชาคม
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเทศบาลตำบล
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล
- 2.5 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาคม ให้ความสำคัญอยู่ที่การให้ประชาคมเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการบริหารเทศบาลเพื่อกำหนดความต้องการและเข้าร่วมดำเนินการในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล ร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาของเทศบาลตำบลไว้ดังนี้

2.1.1 ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาคม

มีผู้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาคมไว้ ดังนี้

คุษฎี อายุวัฒน์ (2535, หน้า 36-38) และคณะ สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่กระบวนการเบื้องต้นจนถึงกระบวนการสิ้นสุดโดยที่การร่วมอาจร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือครบวงจรก็ได้ การเข้าร่วมทั้งรายบุคคล กลุ่มคน จนถึงองค์กรซึ่งมีความสอดคล้องกัน การเข้ามารับผิดชอบเพื่อดำเนินการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงพึงประสงค์

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528, หน้า 5) ให้ความหมาย ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาว่าเป็นการที่ประชาชนเข้าเกี่ยวข้อง โดยการใช้ความพยายาม หรือใช้ทรัพยากรบางอย่างส่วนตนในกิจกรรม ซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาของชุมชนและการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

1) มีประชาชนเข้าเกี่ยวข้องในกิจกรรมพัฒนา

2) ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามบางอย่างสุดตัว เช่น ความรู้ ความสามารถ ความคิด แรงงาน หรือทรัพยากรอย่างเช่น เงินทุนวัสดุกิจกรรมการพัฒนา

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527, หน้า 6-7) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาว่า หมายถึง กระบวนการรัฐทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนและชุมชนทั้งในรูปของส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม และองค์กร อาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ได้ให้เขามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

สุจินต์ ดาววิระกุล (2527, หน้า 11) ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการกระทำที่ประชาชนมีความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อตัวประชาชนเอง โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อตัวเอง และมีส่วนดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ได้ปรารถนาหรือที่ตั้งไว้

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (2527, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการและควบคุมการใช้การกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคมเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิก ในการมีส่วนร่วม ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตนเอง

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526, หน้า 20) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆอันมีผลกระทบถึงตัวประชาชน การที่สามารถทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทเพื่อแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องรับปรัชญาที่ว่ามนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับความเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องรับความจริงที่ว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ต้องมีโอกาสและได้รับการชี้แนะที่ถูกต้อง

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาคม หมายถึง การที่ประชาคมเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ โดยเป็นตัวนำในการกระทำกิจกรรมทุกขั้นตอน คือ ชั้นประเมินปัญหา ชั้นวางแผน ชั้นการดำเนินงาน ชั้นการจัดสรรให้ชุมชนได้รับประโยชน์ และชั้นการติดตามประเมินผล และร่วมรับผิดชอบเพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กร คือ เทศบาลตำบลเพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลที่มีประสิทธิภาพ

2.1.2 รูปแบบ ลักษณะและขั้นตอนการมีส่วนร่วม

นรินทร์ จงวุฒิเวศย์ (2550, หน้า 10) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมมีดังต่อไปนี้

- 1) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct Participation) โดยผ่านองค์กรที่จัดตั้งโดยประชาชน (Inclusive Organization) การรวมกลุ่มเยาวชนต่างๆ
- 2) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect Participation) โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน (Representative Organization) กรรมการของกลุ่มหรือชุมชน
- 3) การมีประชาชนมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ (Open Participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน (Non-Representative Organization) เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไรก็ได้ตลอดเวลา

ทวิทอง หงส์วิวัฒน์ (2527, หน้า 26) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) ด้านการร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการ ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมถึงความต้องการของชุมชน
- 2) ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการ ร่วมกันจัดทำแผนและโครงการ รูปแบบวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน รวมถึงความต้องการของชุมชน
- 3) ด้านการร่วมตรวจสอบแผน ร่วมตรวจสอบแผนโครงการ ตรวจสอบการบริหารงาน ตรวจสอบระบบขั้นตอนการทำงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ
- 4) ด้านการร่วมติดตามประเมินผล ร่วมควบคุมติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป
- 5) ด้านการร่วมตัดสินใจ ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- 6) ด้านการร่วมพัฒนา ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กาญจนา แก้วเทพ (2530, หน้า 33) กล่าวว่าปัจจัยสร้างสรรค์ที่ขาดไม่ได้สำหรับระบบพึ่งตนเอง ดังนี้

1) จิตสำนึกและความตื่นตัว ให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองในหลักการที่ว่าคนจนสามารถช่วยเหลือตนเองพร้อมๆกับช่วยเหลือผู้อื่นได้

2) การตั้งองค์กร การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ใช่เรื่องปัจเจกบุคคล แต่ต้องเป็นการดำเนินกิจกรรมร่วมกันรับผิดชอบร่วมกัน

3) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มทุกคน สมาชิกจะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรม

4) การสำแดงศักยภาพ ศักยภาพของกลุ่ม สามารถแสดงออกได้สองทาง คือ

(1) การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นการแสดงพลังความสามัคคีในกลุ่ม เพื่อลดการพึ่งพาหรือถูกเอาเปรียบจากบุคคลภายนอก

(2) การต่อรองกับภายนอก เป็นการแสดงพลังที่มีอยู่ด้วยการต่อรองกับกลุ่มภายนอก ทั้งทางด้านราคา หรือบริการ หรือเพื่อรักษาความเป็นอิสระของกลุ่ม ซึ่งการแสดงพลังของกลุ่ม ทั้ง 2 วิธี จะต้องมีความสัมพันธ์กัน

จากแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้วิจัยสรุปเป็นแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ คือ การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมหรือโครงการต่างๆของชุมชน หมู่บ้าน ตำบล โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับมาตรฐานการพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นในกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมศึกษาและกำหนดปัญหา ได้แก่ สสำรวจข้อมูลร่วมประชมวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาร่วมตัดสินใจสาเหตุแท้จริงของปัญหา และร่วมจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

2) การมีส่วนร่วมปฏิบัติ ได้แก่ ร่วมออกแรงงาน ร่วมออกวัสดุ ร่วมให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

3) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล ได้แก่ ร่วมเป็นกรรมการติดตามสำรวจความถูกต้องของแต่ละขั้นตอนของการปฏิบัติงาน

4) การมีส่วนร่วมอื่นๆ ได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลตำบล การศึกษาดูงานนอกสถานที่ การจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนการเปิดเผยข้อมูลแผนพัฒนาเทศบาลตำบล และร่วมรับผลประโยชน์จากแผนพัฒนา

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527, หน้า 14) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาไว้ ดังนี้

1) ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดถึงความต้องการของชุมชน

2) คิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน

3) ร่วมนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหาความต้องการของชุมชน

4) ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6) ร่วมลงทุนกิจกรรมโครงการของชุมชนมีขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน

7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานโครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผลและร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ โดยเอกชน และรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ตลอดไป

สรุปได้ว่า แนวคิดการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาคมในการเข้ามา มีบทบาทในการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่น ร่วมคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การติดตามประเมินผลในกิจกรรม โครงการของชุมชนเป็นการสร้าง plugged จิตสำนึกในความ เป็นเจ้าของกิจกรรมและโครงการ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาคมต่อการบริหารงานของเทศบาล ตำบลจึงมี 4 ด้าน ได้แก่

1) **ด้านการตัดสินใจ** หมายถึง การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาต่างๆ ในหมู่บ้านหรือชุมชน เพื่อจัดลำดับความสำคัญของแก้ไขปัญหาในชุมชน การร่วมในการจัดทำกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เช่น งานกีฬา งานบุญประเพณี ฯลฯ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในหมู่บ้านก็มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน และการร่วมตัดสินใจในการเสนอโครงการแผนงานกิจกรรมต่างๆ

2) **ด้านการวางแผนการบริหารงาน** หมายถึง ร่วมช่วยเหลือด้วยทรัพยากรร่วมออกแรงงาน ร่วมออกวัสดุร่วมให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานเป็นตัวแทนประชาสัมพันธ์ในชุมชน มีส่วนร่วมเป็น กรรมการในการดำเนินงานตามแผนงานหรือโครงการต่างๆ ตลอดถึงมีส่วนร่วมในการประชุมกับเทศบาลเมื่อมีการบริหารงานด้านกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ

3) **ด้านการรับผลประโยชน์** หมายถึง การร่วมรับผลประโยชน์ทางด้านวัสดุ เช่นค่าตอบแทน หรือเงินรางวัล รับผลประโยชน์ทางด้านสังคม เช่น เกียรติยศชื่อเสียง หรือรับประโยชน์ส่วนบุคคล เช่น ได้ไปทัศนศึกษาดูงานในสถานที่ต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการรับงานจ้างเหมา จัดซื้อวัสดุ ในโครงการที่เทศบาลจัดขึ้น และได้รับความสะดวกสบายในเส้นทางจราจรที่เทศบาลได้ปรับปรุง ตลอด ถึงการจัดสรรพื้นที่พักผ่อนให้กับประชาชนและส่งเสริมด้านกีฬาในหมู่บ้าน

4) **ด้านการติดตามและประเมินผล** หมายถึง การที่ประชาคมเข้าร่วมติดตามและประเมินผล การดำเนินงานของเทศบาลรับทราบรายละเอียดของแต่ละกิจกรรม ร่วมควบคุมตรวจสอบการ

ปฏิบัติงานตามแผนการบริหารของเทศบาล เช่น ตรวจสอบด้านการเงิน การติดตามความชัดเจนของการบริหารงานของเทศบาลมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ เพื่อมุ่งจะพัฒนาการดำเนินงานตรงตามวัตถุประสงค์

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาคมได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆด้านการตัดสินใจ ด้านการวางแผนการบริหารงาน ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการติดตามและประเมินผล

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับประชาคม

แนวคิดเกี่ยวกับประชาคม ผู้วิจัยมุ่งศึกษา ความหมายของประชาคม การก่อตัวของแนวคิดประชาคม ลักษณะของประชาคม องค์ประกอบของประชาคม การเกิดขึ้นของประชาคม บทบาทหน้าที่และความสำคัญของประชาคม ลักษณะที่แสดงถึงความเข้มแข็งของประชาคม และแนวทางการสนับสนุนให้ประชาคมเข้มแข็ง มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

2.2.1 ความหมายของประชาคม

นักวิชาการได้ให้ความหมายของประชาคมตำบล ไว้ดังนี้

กิ่งแก้ว อินทวง และเพ็ญแข ศรีสุทธิกุล (2543, หน้า 18) ได้กล่าวไว้ว่า การที่ผู้คนในสังคมเห็นวิกฤตการณ์ หรือสภาพปัญหาในสังคมที่สลับซับซ้อนที่ยากแก่การแก้ไข มีวัตถุประสงค์ร่วมกันซึ่งนำไปสู่การก่อจิตสำนึกร่วมกัน มารวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือองค์กร ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคธุรกิจ หรือภาคสังคม ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกัน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหา หรือกระทำการบางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ด้วยความรัก ความสมานฉันท์ ความเอื้ออาทรต่อกันภายใต้ระบบการจัดการ โดยมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย

กรมการปกครอง (2547, หน้า 47) ได้กล่าวไว้ว่า ประชาคมเป็นการรวมตัวของสมาชิกในชุมชน เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนด้วยตนเอง โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีวัตถุประสงค์หรือสนใจในเรื่องเดียวกัน เป็นการรวมตัวตามสถานการณ์หรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น โดยไม่มีใครสั่ง สมาชิกที่มารวมกันมีส่วนร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมดำเนินการและร่วมรับผิดชอบอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย และศีลธรรมอันดีของสังคม ทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ด้วยกัน มีความรัก มีความเอื้ออาทร ผูกพันต่อกันด้วยความรู้สึกสำนึกในความเป็นเจ้าของชุมชน คำว่าประชาคมนี้นี้ท่านผู้รู้หรือนักวิชาการบางท่านอาจเรียกว่า “ประชาสังคม” ซึ่งก็อยู่ในความหมายคล้ายคลึงกัน

ทวีศักดิ์ นพเกสร (2541, หน้า 17) ได้ให้ความหมายของประชาคมตำบลไว้ว่า ประชาคมหมายถึง การที่ประชาชนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีอุดมคติร่วมกันหรือมีความเชื่อร่วมกันใน

บางเรื่อง มีการติดต่อสื่อสารกันหรือมีการรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความรัก มีมิตรภาพ มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติบางสิ่งบางอย่าง และมีระบบการจัดการในระดับกลุ่ม

ธีรยุทธ บุญมี (2536, หน้า 20) ได้อธิบายถึงประชาคมในลักษณะของสังคมเข้มแข็งว่า เป็นพลังทางสังคมที่มาจากทุกส่วน ทุกวิชาชีพ ทุกระดับรายได้ ทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งหากแม้ว่าสังคมโดยรวมมีความเข้มแข็ง นักธุรกิจ นักวิชาชีพ นักศึกษา ปัญญาชน ชาวบ้าน ร่วมกันผลักดันสังคม ปัญหาต่างๆ ที่เป็นพื้นฐานก็จะเปลี่ยนแปลงได้

สรุปได้ว่า ประชาคมตำบล หมายถึง การรวมกลุ่มขององค์กรในตำบลที่มีลักษณะเป็นภาคีของทุกภาคส่วนทั้งภาคราชการ เอกชน และประชาชน ที่มีความรู้สึกร่วมกันที่ต้องการจะเข้าไปแก้ไข ปัญหาของตำบลร่วมกัน ตลอดจนมีความต้องการที่จะร่วมกำหนดอนาคตและวางแนวทางการพัฒนา ตำบลเพื่อประโยชน์ร่วมกันในฐานะที่พลเมืองของตำบล

2.2.2 การก่อตัวของแนวคิดประชาคม

สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ (2540, หน้า 12-13) ได้อธิบายว่า การก่อตัวของแนวคิดประชาคม ทั้งระดับโลกและในประเทศไทย อาจกล่าวได้ว่ากระแสประชาคมก่อตัวมาจากหลายเหตุปัจจัยด้วยกัน ดังนี้

- 1) วิกฤตในสังคม ที่รัฐและเอกชนไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพังหรือเป็นวิกฤตระดับโลก (Global Crisis) เช่น วิกฤตสิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน โรคเอดส์
- 2) การก่อกำเนิดของชนชั้นกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พ่อค้า นักธุรกิจ นักวิชาการ ที่มีการศึกษาและมีฐานะทางเศรษฐกิจ
- 3) พัฒนาการของกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงออกในทางความคิดเห็นได้โดยอิสระ
- 4) ระบบการติดต่อสื่อสาร ซึ่งช่วยให้การรวมตัวเป็นไปได้สะดวกขึ้น โดยที่บางครั้งไม่จำเป็นต้องพบกัน
- 5) ปัญหาเรื่องประสิทธิภาพและความโปร่งใสทางภาครัฐ ทำให้รัฐไม่สามารถเป็นผู้แก้ไขปัญหาในสังคมได้แต่เพียงอย่างเดียว จึงต้องการหาทางเลือกอย่างอื่น การที่ปัญหาเกิดขึ้นในสังคม ซึ่งประชาชนผู้แบกรับปัญหาไม่สามารถพึ่งพารัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว ไม่ว่าจะด้วยเหตุความสลับซับซ้อนของปัญหา หรือเพราะความจำกัดของประสิทธิภาพในภาครัฐ ประชาชนก็จะหาทางแก้ไขปัญหานั้น ตั้งแต่แก้ไขด้วยตนเองเป็นกลุ่มเล็กๆ จนเมื่อมีโอกาสในการสนทนา แลกเปลี่ยนความเห็นในวงกว้าง จึงเกิดการรวมตัวกัน ที่จะกระทำบางอย่างเพื่อแก้ไขปัญหานั้นให้ลุล่วงไป ทั้งนี้อาจดำเนินการโดยประชาคมเอง หรือร่วมกับภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนก็ได้

สรุปได้ว่า การก่อตัวของแนวคิดประชาคมมีทั้งระดับโลกและในประเทศไทย มีวิกฤตในสังคม วิกฤตสิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน โรคเอดส์ การก่อกำเนิดของชนชั้นกลาง พ่อค้า นักธุรกิจ นักวิชาการ

ที่มีการศึกษาและมีฐานะทางเศรษฐกิจ กระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงออกในทางความคิดเห็นได้โดยอิสระ และระบบการติดต่อสื่อสาร คือการรวมตัวพบกัน

2.2.3 ลักษณะของประชาคม

ชัยยุทธ รัตนปัทมวรรณ (2544, หน้า 18–19) ได้สรุป ลักษณะของประชาคม ความเป็นประชาคม อาจพิจารณาได้จากองค์ประกอบหลัก ดังนี้

1) มีความหลากหลาย ความหลากหลายนับเป็นคุณลักษณะสำคัญในเชิงองค์ประกอบของสังคม กล่าวคือ สังคมใดๆ ที่ขาดความหลากหลายมีเพียงมิติเดียว รูปแบบเดียว ก็คงเป็นสังคมที่ขาดการเรียนรู้ ขาดจินตนาการและเอื้อให้เกิดพัฒนาการกับคนรุ่นต่อไป ลักษณะของสังคมก็เปรียบได้ดังเช่นระบบนิเวศน์ของธรรมชาติที่ยึดเกี่ยวได้สมดุลกับบนพื้นฐานของความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งอาจจำแนกออกเป็นความหลากหลายด้านต่างๆ ดังนี้

(1) ความหลากหลายของการรวมตัว ระดับของการรวมตัวของคนในสังคมนั้นอาจมีแตกต่างกันไป ตามระดับความพร้อมหรือลักษณะของกิจกรรมที่สนใจร่วมกันตั้งแต่การเป็นกลุ่ม ชมรม องค์กร สมาคม สถาบัน มูลนิธิ สภา สมาพันธ์ สหกรณ์ คณะกรรมการ เป็นต้น

(2) ความหลากหลายเชิงพื้นที่ ลักษณะการรวมตัวอาจยึดอาศัยพื้นที่หรืออาณาบริเวณเป็นขอบเขตของการรวมตัวกัน เช่น กลุ่มจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ชุมชน เขต ย่าน ละแวกบ้าน หรืออาจเป็นขอบเขตเชิงลุ่มน้ำ สายน้ำ คลอง เป็นต้น

(3) ความหลากหลายในรูปแบบกิจกรรม กิจกรรมที่ทำก็อาจแยกแยะออกมากมายตามลักษณะของรูปแบบและความถนัดของกลุ่มองค์กรนั้นๆ อาทิ กลุ่มที่ให้ความสนใจในเชิงการรณรงค์เผยแพร่กิจกรรมเฉพาะด้านการแสดงกิจกรรมเฉพาะด้านการพัฒนาชุมชน เป็นต้น แต่ในหลายองค์กรนั้นก็มักผสมผสานกิจกรรมหลายๆ ด้านเข้าด้วยกันตามความเหมาะสมและความถนัดของตน

(4) ความหลากหลายในเชิงประเด็นความสนใจ/ปัญหา ความสนใจย่อมก่อให้เกิดความหลากหลายของการรวมตัว อาทิ กลุ่มที่ให้ความสนใจด้านสังคมสงเคราะห์ การออมทรัพย์

(5) ความหลากหลายของกลุ่มคนที่มารวมตัวกัน เช่น วัย อายุ เพศ เชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ การศึกษา เป็นต้น

2) ความเป็นชุมชน ในความหมายของประชาคม/ประชาสังคม อาจครอบคลุมความหมายที่กว้างถึงบริเวณหรือบริบทขนาดใหญ่ ที่สามารถเชื่อมโยงติดต่อกันในทางใดทางหนึ่ง หรือพิจารณาถึงความเป็นชุมชนในกลุ่มองค์กรเล็กๆ ที่รวมตัวกันด้วยความรัก ความผูกพัน ความเอื้ออาทร ความสนใจ

3) รวมตัวกันบนจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมหรือบนจิตสำนึกสาธารณะ ด้วยจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง (Public Consciousness) ของสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society)

4) มีกิจกรรมและความต่อเนื่อง ด้วยพื้นฐานแห่งการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติ (Interactive learning through action) ที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

5) มีเครือข่ายและการติดต่อสื่อสาร มีระบบการจัดการที่ดี มีระบบการสื่อสารแลกเปลี่ยน ตลอดจนสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน (Communication and Network)

กึ่งแก้ว อินทวาท และเพ็ญแข ศรีสุทธิกุล (2543, หน้า 19) กล่าวถึงมิติต่างๆ ของประชาคมสามารถจำแนกลักษณะได้ ดังนี้

1) เป็นระบบสังคมของตำบลที่มีอาณาเขตชัดเจน อันจะเป็นระบบที่มีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรต่างๆ ในตำบล รวมทั้งระดับเหนือตำบลและหมู่บ้าน

2) เป็นระบบภาวะผู้นำของชุมชนที่ประกอบด้วยผู้นำของกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่จัดตั้งโดยภาครัฐ หรือองค์กรเอกชน หรือกลุ่มวัฒนธรรมและกลุ่มเศรษฐกิจ หรือธุรกิจและผู้ดำรงตำแหน่งผู้นำ ต้องไม่ติดยึดความเป็นผู้นำ

3) สมาชิกของกลุ่มหรือองค์กรมีความสัมพันธ์เป็นที่ยอมรับว่าเป็นผู้นำของสมาชิกในตำบลและหมู่บ้าน

4) มีความรักดีต่อตำบล หมู่บ้าน ในฐานะเป็นสมาชิกที่กระฉับกระเฉงที่จะถือว่าตำบล หมู่บ้านคือถิ่นฐานที่ตนมีส่วนได้เสียต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของตำบลและมีความพร้อมที่จะอาสาเพื่อแสดงความคิดเห็นและเจตนา

5) ระบบผู้นำในระบบตำบลนี้ จะต้องมีความต่อเนื่องแต่ไม่ใช่องค์กรเพราะจะไม่มีสายการบังคับบัญชา แต่จะเป็นระบบที่ต่างมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นและตัดสินใจ โดยมีตำบลเป็นพื้นที่เป้าหมายหลัก รวมทั้งสามารถกำหนดผลประโยชน์สาธารณะของตำบลได้

2.2.4 องค์ประกอบของประชาคม

สมพันธ์ เตชะอธิก (2541, หน้า 30-32) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของประชาคมไว้ว่าประกอบด้วยปัจจัยสำคัญดังต่อไปนี้

1) มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน คนในองค์กรหรือกลุ่มประชาคมจะต้องมองเห็นอนาคตข้างหน้าร่วมกัน รู้และเข้าใจร่วมกันถึงทิศทางการที่จะไปด้วยกันหรือทำกิจกรรมร่วมกัน ดังนั้นการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันจึงมีความจำเป็น

2) มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ด้วยองค์ประกอบของประชาคมที่มีความหลากหลาย ซับซ้อนและร่วมสร้างการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนั้น การมีส่วนร่วมของทุกคนทุกฝ่ายย่อมเป็นเงื่อนไขให้เกิดการรับรู้ ตัดสินใจ และร่วมลงมือปฏิบัติเพื่อผลักดันการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นร่วมกัน

3) ความเป็นธรรมชาติที่มีใจแต่งตั้ง ด้วยความเป็นองค์กรของสังคมที่อยู่นอกเหนือจากการควบคุมของอำนาจรัฐ ประชาคมจึงต้องเกิดขึ้นบนเงื่อนไขของความสำนึกที่จะดำเนินกิจกรรม

ร่วมกันบนพื้นฐานของการเติบโตไปอย่างเป็นธรรมชาติ การจัดตั้งหรือแต่งตั้งโดยอำนาจของรัฐย่อมทำให้องค์กรและการดำเนินกิจกรรมขาดอิสระ

4) มีความรัก ความเอื้ออาทร สมานฉันท์ การรวมกลุ่มของประชาคมบนพื้นฐานที่หลากหลายนั้นจำเป็นต้องสร้างขึ้นมาจากพื้นฐานแห่งความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทรและสามัคคี ความรักสมานฉันท์จะเป็นตัวเชื่อมโยงให้เกิดการร่วมมืออย่างมีพลัง

5) มีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ จินตนาการเป็นพลังของมนุษย์ที่จะดำรงอยู่ในสังคมอย่างสร้างสรรค์มีศักดิ์ศรี แต่จินตนาการอย่างเดียวไม่พอ ต้องอาศัยสติปัญญา ความรู้ในการแก้ปัญหา

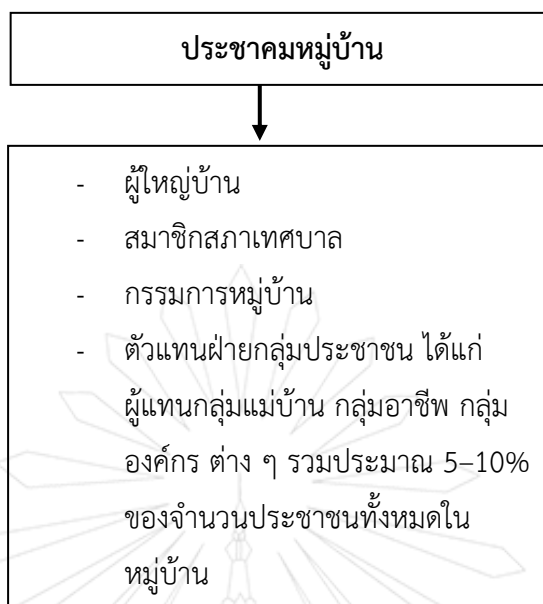
6) มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกันของคนในสังคมจะช่วยให้เกิดพลัง “เกิดปัญญาหมู่” การก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน จำเป็นต้องอาศัยเทคนิควิธีการมากมายหลากหลายสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่แต่ละกลุ่ม ซึ่งจะต้องมีการคิดร่วมกัน

7) มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง/มีเครือข่ายความร่วมมือ การสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้สังคมเติบโตขยายตัวอย่างมั่นคง การสื่อสารจะไม่เป็นการสั่งการในแนวดิ่ง แต่จะเป็นการสื่อสารในแนวราบ ดังนั้นการคิดค้นรูปแบบการสื่อสารและการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือต่างๆ นับเป็นสิ่งสำคัญต่อประชาคมอย่างยิ่ง

8) มีระบบการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ การสร้างประชาสังคมจะต้องวางอยู่บนพื้นฐานของการจัดการที่ดี การจัดการที่ดีต้องดีทั้งองค์กร ระบบและประสิทธิภาพทั้งคนและทั้งองค์กร

2.2.5 การเกิดขึ้นของประชาคม

การอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของข้าราชการ นายทุน และนักการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ทำให้ผู้นำเทศบาลตำบลเรียนรู้วิธีการหาเสียงโดยซื้อเสียง ภาคภูมิใจกับเครื่องแบบสีทากี มีแนวคิดการพัฒนาเพียงแค่การสร้างสาธารณูปโภค ทำให้ขาดการสร้างรากฐานความแข็งแกร่งให้กับชุมชน เมื่อเทศบาลตำบลส่วนใหญ่ไม่ได้คิดถึงเรื่องการฝึกฝนอาชีพให้กับคนในตำบล การสร้างป่าชุมชน การช่วยเหลือเด็ก คนชรา คนพิการ การแก้ไขปัญหาความยากจนฯ แม้จะมีงบประมาณกำลังคน แต่ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาสำคัญๆ ในตำบลได้จึงกลายเป็นปัญหาซ้ำซากไปในท้ายที่สุด ดังนั้นจึงต้องมีกลุ่ม/องค์กรของชาวบ้านอื่นๆ เข้าไปร่วมมือ โดยเทศบาลตำบลต้องเปิดใจกว้าง ยอมรับองค์กรอื่นๆ โดยมีตัวเทศบาลตำบลเองเป็นศูนย์กลางที่มีความสำคัญและแนวคิดประชาคมตำบล อันหมายถึง การรวมพลังใจ พลังความคิด พลังกาย ของกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กร/กลุ่มต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้น ผู้อาวุโส พระสงฆ์ ข้าราชการ พ่อค้าแม่ค้า นายทุนเงินกู้ ผู้นำเยาวชน คนจน ฯลฯ ในอันที่จะร่วมกันสร้างสรรค์ และแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชนระดับตำบล โดยไม่จำเป็นต้องจัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่ แต่อาศัยความรู้ความเข้าใจ และการสร้างสำนึกร่วมในการทำงานเพื่อชุมชนร่วมกัน ดังภาพที่ 2.1 (สมพันธ์ เตชะอธิก, 2541, หน้า 30-32)

ภาพที่ 2.1 แสดงโครงสร้างประชาคมหมู่บ้าน

2.2.6 บทบาทหน้าที่และความสำคัญของประชาคม

กรรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดองค์ประกอบและบทบาทของประชาคมไว้ดังนี้

1) การรวมกลุ่มกันในระดับประชาคมหมู่บ้าน ประกอบด้วยตัวแทนฝ่ายบริหาร ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลในหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน 3 คน และตัวแทนฝ่ายกลุ่มประชาชน ได้แก่ ผู้แทนกลุ่มอาชีพทุกกลุ่ม ผู้แทนกลุ่มเกษตรกร เกษตรกรก้าวหน้า ประชาญหมู่บ้าน ผู้แทนกลุ่มแม่บ้าน พระที่ชาวบ้านศรัทธา ครูโรงเรียนในหมู่บ้าน 1 คน อาสาสมัครประชาสงเคราะห์ อาสาพัฒนาชุมชน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ที่มีที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน) ผู้แทนธุรกิจเอกชนที่อยู่ในหมู่บ้าน องค์กรพัฒนาเอกชน ฯลฯ รวมแล้วให้ได้จำนวนสมาชิกประชาคมหมู่บ้านจำนวน 5-10% ของจำนวนประชากรในหมู่บ้าน โดยมีการเลือกประธาณ และเลขานุการประชาคมหมู่บ้านอย่างละ 1 ตำแหน่ง จากผู้แทนฝ่ายกลุ่มประชาชน และได้กำหนดบทบาทประชาคมหมู่บ้านไว้ดังนี้

(1) กำหนดปัญหาแนวทางแก้ไขและความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อเสนอในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล และแผนพัฒนาอำเภอ

(2) ตรวจสอบการดำเนินงานตามโครงการและรายงานเทศบาลตำบลและอำเภอ

(3) ทำหน้าที่คอยตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน และรายงานให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเพื่อแก้ไขได้ทันที่

(4) นำปัญหาในหมู่บ้านไปหารือในที่ประชุมประชาคม

(5) เป็นเวทีให้ความเห็นกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสำคัญ

(6) คัดเลือกผู้แทนประชาคมไปร่วมเป็นประชาคมตำบล

2) การรวมกลุ่มกันในระดับประชาคมตำบลประกอบด้วย นายกเทศมนตรี ตัวแทนของประชาคมหมู่บ้านๆ ละ 10% แต่ไม่น้อยกว่า 7 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาลตำบล ผู้แทนฝ่ายกลุ่มประชาชนที่ประชาคมหมู่บ้านคัดเลือก โดยให้มีประธานและเลขานุการประชาคมตำบล อย่างละ 1 ตำแหน่ง เลือกจากผู้แทนฝ่ายกลุ่มประชาชน กำหนดให้มีบทบาทดังนี้

(1) วิเคราะห์ปัญหาในภาพรวมของตำบลและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อเสนอในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล และแผนพัฒนาอำเภอ

(2) เป็นองค์กรตรวจสอบการดำเนินงานตามโครงการและรายงานให้อำเภอทราบ

(3) ทำหน้าที่คอยตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบลและรายงานให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเพื่อแก้ไขได้ทันที่

(4) นำปัญหาในหมู่บ้านไปหารือในที่ประชุมประชาคม (สมพันธ์ เตชะอธิก, 2541, หน้า 30-32)

โกวิท พวงงาม (2548, หน้า 260-261) ได้กล่าวถึงวิธีการให้กลุ่มประชาคมได้เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วมไว้ ดังต่อไปนี้

1) การกำหนดปัญหาและความต้องการ

(1) การร่วมคิดสร้างวิสัยทัศน์ของเทศบาลตำบล กลุ่มองค์กรในตำบลร่วมคิดว่า ภาพความสำเร็จที่ควรเกิดขึ้นในอนาคต ภายใต้ข้อมูลพื้นฐาน ภายใต้ทิศทางการพัฒนาประเทศของโลก การจัดให้มีกิจกรรมสร้างวิสัยทัศน์จะช่วยให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในการร่วมกันปฏิบัติงานพัฒนา เพราะการสร้างวิสัยทัศน์ต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลทุกด้าน จะทำให้คนเห็นปัญหา เห็นความจำเป็นที่ต้องแก้ปัญหา เห็นความจำเป็นที่ต้องรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหา การร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์เปรียบเสมือนการตั้งปณิธานร่วมกันว่า เราต้องการให้เกิดขึ้นบ้างในตำบล ขณะนี้ตำบลของเราอยู่ในระดับใด จะก้าวไปสู่ความฝันตามวิสัยทัศน์ต้องทำอะไรบ้าง

(2) การร่วมคิดยุทธศาสตร์ จะทำให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อสร้างพลังความเข้มแข็งของคนในชุมชนจะต้องมียุทธศาสตร์อย่างใดบ้าง การคิดยุทธศาสตร์ว่าทำอะไร คนจึงเกิดการรวมกลุ่มกันได้อย่างยั่งยืน

2) การร่วมจัดทำแผน และโครงการร่วมกัน หลังจากได้คิดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาไปถึงวิสัยทัศน์ที่กำหนดร่วมกันไว้แล้วนั้น จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันของคนในองค์กรต่างๆ ที่รวมกลุ่มกันขึ้น การวางแผนจะช่วยให้เกิดระบบการจัดการของประชาคม เพราะจะทำให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนที่คิดร่วมกัน มีกระบวนการติดตามผล ประเมินผลการทำงานของกลุ่มประชาคม ซึ่งจะทำให้รู้ว่าปัญหาการทำงานกลุ่มอยู่ที่ใด ควรแก้อย่างไร

จะทำให้ประชาคมตำบลมีความเข้มแข็งและปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง จนส่งผลให้เกิดการพัฒนาตำบล

3) **ร่วมตรวจสอบแผน** เป็นการรวมคนในกลุ่มต่างๆ เพื่อขอให้มีการตรวจสอบการบริหารจัดการในแผนพัฒนาที่วางไว้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และสร้างจิตสำนึกเพื่อแก้ปัญหาให้เกิดขึ้นร่วมกัน ปฏิบัติร่วมกันเป็นไปตามภารกิจที่แต่ละองค์กรรับผิดชอบตามข้อตกลงที่กำหนดไว้

4) **ร่วมติดตามผลประเมินผล** การติดตามผล ประเมินผลการดำเนินงานที่กลุ่มประชาคมได้คิดและปฏิบัติร่วมกันนั้น จะทำให้ทราบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงาน ทราบปัญหาอุปสรรค เพื่อมาร่วมกันคิดหาทางแก้ปัญหา จะทำให้ประชาคมตำบลมีความเข้มแข็ง และปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาตำบลที่มีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของกลุ่มประชาคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันเพื่อแสดงความคิดเห็น ร่วมคิดริเริ่ม เพื่อการวางแผนตำบลแบบมีส่วนร่วมทั้งสี่ขั้นตอน คือ ร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการ การร่วมจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน ร่วมตรวจสอบแผน และร่วมติดตามผลประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

พัฒน์ บุญยรัตน์พันธ์ (2527, หน้า 12) ได้กล่าวถึงบทบาทและความสำคัญของประชาคมตำบลไว้ ดังนี้

1) เป็นเวทีหรือกลไกของการประสานการวางแผนและบริหารจัดการ การพัฒนาในระดับตำบลร่วมกับองค์กรที่รัฐกำหนดให้ตอบสนองปัญหาความต้องการของประชาชนในตำบลภายใต้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

2) ระดมทรัพยากรและความร่วมมือการสนับสนุนขององค์กรต่างๆ ภายในชุมชนและองค์กรภายนอกชุมชน เพื่อนำไปสู่การบริหารการพัฒนาที่ได้กำหนดโดยชุมชน

3) เสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่เป็นข้อเสนอของประชาคมตำบล หมู่บ้าน เข้าสู่กระบวนการบริหารการพัฒนาของส่วนราชการอย่างเป็นระบบ

4) เผยแพร่ความคิดเห็นและข่าวสารเกี่ยวกับประเด็นการพัฒนาต่างๆ เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน

5) ติดตาม ประเมินผลการพัฒนาชุมชน เพื่อนำไปสู่การวางแผน การบริหารจัดการ การพัฒนาตำบลอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.7 ลักษณะที่แสดงถึงความเข้มแข็งของประชาคม

สมพันธ์ เตชะอธิก (2541, หน้า 35-36) ได้กล่าวถึงการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในลักษณะประชาคมต้องอยู่บนปัจจัยพื้นฐานสี่ข้อ ดังต่อไปนี้

- 1) โครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อความเป็นประชาคม อันประกอบด้วยการมีกลุ่ม องค์กร จำนวนคน สถานที่ การพบปะ ประเด็นพูดคุย ความใกล้ชิดและการสื่อสารว่าทั้งหมดนี้มีมากน้อยเพียงใด
- 2) กระบวนการตัดสินใจและเรียนรู้ของชุมชน ว่ามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนและหาข้อสรุปในการแก้ไขปัญหาอย่างไร
- 3) ภาวะผู้นำ ว่ามีจำนวนมากน้อยเพียงใด กระจายตัวหรือไม่ ผู้นำมีความสัมพันธ์กับสมาชิกหรือไม่ และคุณสมบัติในการติดตามปัญหา การเรียนรู้ เป็นกลาง มองกว้างไกลหรือไม่
- 4) กระบวนทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ในการให้ความสำคัญกับการดึงคน การพัฒนาศักยภาพของสมาชิก การเน้นกลุ่มว่ามีอำนาจและพลังในการเปลี่ยนแปลงและความรับผิดชอบร่วมกัน
- 5) ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับสถาบันต่างๆ ทั้งวัด โรงเรียน หน่วยงานราชการต่างๆ
- 6) ความเป็นชุมชนและการหาทางออกร่วมกัน โดยศึกษาประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า การทำกิจกรรมร่วมกัน การดึงเอาคนที่ยังไม่สนใจงานพัฒนาเข้ามาเข้าร่วม
- 7) บทบาทของผู้หญิงและผู้ชายในการเป็นผู้นำและเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา ร่วมกันอย่างเท่าเทียมกัน
- 8) การให้ความสำคัญกับเทศบาลตำบลในฐานะเป็นศูนย์กลาง/แกนกลางของการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ทั้งนี้เพราะมีทรัพยากรจำนวนมาก ทั้งในเรื่องคน ทุน วัสดุอุปกรณ์ และอำนาจหน้าที่
- 9) การมองเห็นคุณค่าและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ในการนำมาใช้ประยุกต์เพื่อเสริมความเข้มแข็งต่อจากรากฐานเดิมทางวัฒนธรรม
- 10) การบริหารจัดการกฎระเบียบที่ทั้งเอื้ออำนวยและเป็นปัญหาอุปสรรคในการทำงาน การบริหารบุคคล กลุ่ม โครงการ การบัญชี การเงิน การตรวจสอบ การบันทึกการประชุม การวางแผนแบบมีส่วนร่วม ล้วนเป็นเรื่องที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม ภายใต้สภาวะความรู้ ความสามารถของชุมชนประยุกต์เข้ากับหลักวิชาการสากล
- 11) การระดมทุนภายในและภายนอกชุมชน การเสนอแนวคิดหรือหลักการที่ดีแต่ขาดทรัพยากรทุนในการดำเนินงาน ก็ทำให้ไม่สามารถเกิดกิจกรรมการแก้ไขปัญหาที่เป็นจริงในชุมชนได้ ดังนั้นชุมชนจึงต้องพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ ในการระดมทุนภายในก่อน ต่อเมื่อขาดแคลนจึงหาแหล่งสนับสนุนจากภายนอก โดยดำรงศักดิ์ศรีและความเป็นอิสระในการทำงานของชุมชน
- 12) นโยบาย และกลไกรัฐ ที่มีอิทธิพลลงไปสู่ชุมชนและพยายามจัดตั้งองค์กรให้เป็นระบบย่อยในการขยายนโยบายจากศูนย์กลางและสร้างเป็นกลไกของภาครัฐ ลักษณะดังกล่าวเอื้ออำนวยหรือเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งต่อชุมชน

13) การจัดการกับความขัดแย้งภายในและภายนอกชุมชน มีกระบวนการทั้งแบบดั้งเดิม โดยใช้วัฒนธรรมชุมชนและสันติวิธีอย่างไรบ้าง จึงช่วยลดความขัดแย้งและหันมาเสริมสร้างความเข้มแข็ง

14) กระบวนการทำงานพัฒนาชุมชนมีกระบวนการหรือเครื่องมือในการทำงานอย่างไรบ้าง จึงทำให้กิจกรรมพัฒนาประสบผลสำเร็จ ซึ่งเครื่องมือที่สำคัญในที่นี้คือ กระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วมของคนทุกกลุ่มในตำบล

นอกจากนี้ **สมพันธ์ เตชะอธิก** ยังได้พิจารณาเงื่อนไขต่างๆ ของการเป็นประชาคมหรือการวิเคราะห์ความเข้มแข็งให้กับชุมชนนั้น ประกอบด้วย

1) โครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อความเป็นประชาคม

- (1) การรวมตัวเป็นกลุ่ม องค์กร มีมากน้อยแค่ไหน
- (2) ขนาดของกลุ่มที่พบปะ
- (3) จำนวนสถานที่และโอกาสในการพบปะสังสรรค์ เพื่อการแก้ปัญหาของชุมชน มีมากน้อยเพียงใด

(4) ประเด็นพูดคุย ถกปัญหาของชุมชน

(5) ระดับความสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนในชุมชน

(6) เครื่องมือสื่อสาร

2) กระบวนการเฉพาะบางอย่าง

(1) กระบวนการตัดสินใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหา โดยรวมของชุมชนเป็นอย่างไร การมีส่วนร่วมของคน มีมากน้อยเพียงไร บทบาทผู้นำในการตัดสินใจเป็นอย่างไร

(2) กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่แตกต่างกัน หรือการหาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ปัญหา

3) ผู้นำ

(1) จำนวนของผู้นำ การกระจายตัวในตำบล พื้นที่

(2) บทบาทของผู้นำสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชน เช่น การเปิดโอกาสให้คนแสดงความคิดเห็นริเริ่ม การสร้างเครือข่ายภายในและภายนอกชุมชน

(3) คุณสมบัติ เช่น การติดตามสถานการณ์ปัญหา การเปิดกว้างในการเรียนรู้ไม่แบ่งฝ่าย มองไกล มองกว้าง

4) กระบวนทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม

(1) เป็นการประเมินว่าในชุมชนมีระบบความคิดด้านต่างๆ เหล่านี้ มากน้อยเพียงไร

(2) การให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมพอๆ กับผลงาน

(3) การดึงคนให้มาร่วมกระบวนการคิดและตัดสินใจให้มากที่สุด

(4) การเน้นศักยภาพของสมาชิกที่มาร่วม ว่าเป็นต้นทุนของชุมชน (มากกว่ามองว่าคนมาร่วมว่าเป็นปัญหาของชุมชน)

(5) ความคิดเกี่ยวกับ “อำนาจ” หรือ “พลัง” ในการเปลี่ยนแปลง (เน้นพลังของกลุ่มในการแก้ปัญหาของตนเองมากกว่าฝากความหวังไว้ที่ผู้มี “อำนาจ” หรือไม่)

(6) ความคิดเกี่ยวกับการรับผิดชอบแก้ปัญหาของชุมชนตนเอง

5) ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับสถาบันต่างๆ ในชุมชน

(1) การพึ่งพาหน่วยงานของรัฐมีมากน้อยเพียงไร กับหน่วยงานไหน

(2) ความร่วมมือ สนับสนุนความใกล้ชิดกันของโรงเรียนและวัดในชุมชน

6) ความรู้สึกร่วมเป็นกลุ่มชุมชนเดียวกันและมองหาทางออกของความร่วมมือในชุมชนเป็นการประเมินว่าในชุมชนมีความรู้สึกผูกพันเป็นชุมชนหรือไม่ เพียงไร โดยอาจดูจาก

(1) ประวัติศาสตร์ คำบอกเล่าของชาวบ้านเกี่ยวกับการช่วยเหลือกันและกันในการแก้ปัญหาชุมชน

(2) การทำกิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือหลายฝ่ายร่วมกัน

(3) ความพยายามในการดึงคนที่ยังไม่เข้ามาร่วมงานพัฒนาชุมชนให้เข้ามาร่วมด้วย

2.2.8 แนวทางการสนับสนุนให้ประชาคมเทศบาลตำบลเข้มแข็ง

กรมการปกครอง (2547, หน้า 23) ได้กล่าวถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ประชาคมตำบลว่า คือ การเพิ่มกำลังอำนาจให้แก่ประชาชนในการทำ การเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา การแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชน โดยมีมาตรการในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาคมตำบล ดังนี้

1) ปรับเปลี่ยนทัศนคติ วิธีคิด วิธีทำงานของภาคราชการทุกระดับเพื่อสนับสนุน กระตุ้นให้ชุมชนมีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมดูแลผลประโยชน์ของส่วนรวม

2) สร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้มีความสามารถในการเรียนรู้ในการคิด ในการตัดสินใจ ในการร่วมมือรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ของส่วนรวม ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านตำบล จนถึงระดับชาติ

3) ปรับปรุงระเบียบกฎหมาย กลไกในการบริหารจัดการภาครัฐให้เอื้อต่อการเสริม สร้างความเข้มแข็งของชุมชน ให้ประชาคมเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบมากที่สุด

ก. การปรับบทบาทของภาคราชการ

1) ปรับทัศนคติและกระบวนการคิดของตนเอง โดยเจ้าหน้าที่ทุกระดับควรตระหนักว่ากำลังแห่งความสำเร็จในการแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการสร้างความสงบสันติสุขที่ยั่งยืนอยู่ที่การร่วมคิด ร่วมกันทำ การมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนทั้งประเทศ

2) ปรับบทบาทการทำงานของตนเอง โดยเปลี่ยนจากผู้คิดให้มาเป็นผู้กระตุ้นผู้ช่วยเหลือให้ประชาชนรวมกลุ่มกันคิด-ทำ-รับผิดชอบในรูปของชุมชน ประชาคมในระดับต่างๆ

3) ปรับปรุงระเบียบปฏิบัติกลไกในการบริหารจัดการ การบริหารงบประมาณ การจ้าง การซื้อ การบริหาร ให้เป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนประชาคมเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบมากที่สุด

ข. การปรับบทบาทของภาคประชาชน

1) ผู้นำ ผู้ทรงภูมิปัญญา พระสงฆ์ นักบวช ฯลฯ และข้าราชการในพื้นที่รวมกลุ่มกันสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในระดับหมู่บ้าน ตำบล และท้องถิ่นต่างๆ ด้วยการกระตุ้น สนับสนุนความรู้ ความเข้าใจ เทคนิค วิธีการฝึกกำลังของชุมชน

2) ชุมชนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันรับผิดชอบ ช่วยกันดูแลรักษาผลประโยชน์ของตน ในหมู่บ้าน ตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองในระดับชาติ เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน ในที่สุด

3) กิจกรรมที่ชุมชนควรดูแลร่วมกันรับผิดชอบ และร่วมกันรักษาผลประโยชน์ คือ

(1) วัฒนธรรม ประเพณี และศีลธรรมอันดีงาม

(2) การทำมาหากิน เศรษฐกิจแบบพอเพียง

(3) การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

(4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ ยาบ้า

(5) การควบคุมดูแลการปกครองท้องถิ่น และการบริหารราชการแผ่นดิน

ชัยยุทธ รัตนพุ่มวรรณ (2544, หน้า 24-25) ได้สรุปแนวทางการสนับสนุนความเป็นประชาคม เป็นสิบประการ คือ

1) นโยบายและกระแสสังคม โดยรณรงค์เคลื่อนไหวให้เกิดความเข้าใจเรื่องนี้ ผู้นำประเทศหรือหัวหน้าพรรคการเมืองควรเป็นผู้นำในการนำนโยบายไปใช้ให้สำเร็จ

2) สสำรวจฝังชุมชนและเครือข่าย เพื่อให้เป็นการเรียนรู้และขยายความรู้ไปสู่ชาวบ้านต่อไป

3) ส่งเสริมการขยายตัวของเครือข่ายชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

4) สร้างศูนย์บริการวิชาการเบ็ดเสร็จ (One-Stop Service)

5) เชื่อมต่อการค้าขาย เช่น ให้มีลานค้าชุมชน หรือบริษัทเพื่อชุมชนรับผลผลิตของชุมชนไปขายศูนย์การค้าในเมือง หรือส่งออกต่างประเทศ

6) สื่อเพื่อสังคม เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ และทำให้เกิดกระแสสังคม เช่น การให้มีวิทยุชุมชน เป็นต้น

7) ปรับวิธีงบประมาณและตั้งกองทุนเพื่อชุมชน โดยเอาพื้นที่หรือชุมชนเป็นตัวตั้งและมีกองทุนชุมชนให้เกิดความอิสระและมีประสิทธิภาพ

8) ออกกฎหมายเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน ยกเลิกกฎหมายที่ขัดขวางความเข้มแข็ง

9) มีการฝึกฝนอบรมทักษะการสร้างความเป็นชุมชนให้มีความรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม เช่น การใช้เทคนิค AIC เป็นต้น

10) มีการวิจัยเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนและมีการประเมินผล แล้วนำผลการวิจัยไปปรับการกระทำให้ดีขึ้น

สรุปได้ว่า ประชาคม คือ การรวมตัวของสมาชิกในการรวมกันตัดสินใจในการจัดทำแผน นอกจากนี้ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับการก่อตัวของแนวคิดประชาคม ลักษณะของประชาคม องค์ประกอบของประชาคม การเกิดขึ้นของประชาคม บทบาทหน้าที่และความสำคัญของประชาคม ลักษณะที่แสดงถึงความเข้มแข็งของประชาคมและแนวทางการสนับสนุนให้ประชาคมในเทศบาลตำบลทุ่งกุลามีความเข้มแข็ง จะเห็นได้ว่าประชาคมเป็นการก่อตัวร่วมกัน เพื่อร่วมตัดสินใจในการวางแผน ระหว่างกลุ่มหรือสมาชิก โดยจะต้องร่วมตัดสินใจร่วมกันใน ด้านการร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการ ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการ ด้านการร่วมตรวจสอบแผนพัฒนาเทศบาล และด้านการร่วมติดตามประเมินผล เพื่อทำประโยชน์ส่วนรวมอย่างใดอย่างหนึ่งให้กับกลุ่ม หรือท้องถิ่น

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเทศบาลตำบล

เทศบาลตำบล คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีพื้นที่เท่ากับตำบลแต่ละตำบล จัดตั้งมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด และมีจำนวนราษฎรไม่น้อยกว่า 7,000 คน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อดูแลทุกข์สุขและให้บริการประชาชนในหมู่บ้าน ตำบล เขต เทศบาลตำบล แขนงรัฐบาลกลาง มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และหน้าที่อื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งมีงบประมาณ และพนักงานเจ้าหน้าที่ของ เทศบาลตำบลเอง” เนื่องจากเทศบาลตำบล เป็นรูปแบบหนึ่งของการปกครองท้องถิ่น จึงเสนอเรื่องการปกครองท้องถิ่นเป็นพื้นฐาน มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

2.3.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

นักวิชาการหลายท่านได้ให้นิยามความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้มากมาย ดังนี้

ดำรง ลัทธพิพัฒน์ (2548, หน้า 12) ให้คำอธิบายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการปกครองตนเอง โดยประชาชนในหน่วยชุมชน หรือหน่วยการปกครอง (Political Subdivision) ต่างๆ ที่มีอยู่ทั่วไปตามพื้นที่ของประเทศ ซึ่งเป็นหน่วยการปกครอง อาจเรียกได้ว่าเป็นหน่วยรัฐบาลท้องถิ่น

สิริยา โสธน (2546, หน้า 42) ให้คำอธิบายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครอง ซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้นและให้มีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal

Rights) และต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary Organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ

ประธาน คงฤทธิศึกษากร (2534, หน้า 11) ให้คำอธิบายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง ระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้เกิดองค์กรทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์กรนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

อุทัย หิรัญโต (2523, หน้า 21) ให้คำอธิบายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่าง โดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์กร มีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม จะปราศจากการควบคุมของรัฐบาลไม่ได้ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

วิญญู อังคนารักษ์ (2519, หน้า 4) ให้คำอธิบายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองในรูปลักษณะการกระจายอำนาจการปกครองบางอย่าง ซึ่งรัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นทำกันเอง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสปกครองและบริหารงานของท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ให้งานดำเนินไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลตรงกับความต้องการของประชาชน โดยเหตุที่ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมจะทราบความต้องการของท้องถิ่นได้ดีกว่าบุคคลอื่น โดยมีเจ้าหน้าที่ซึ่งราษฎรในท้องถิ่นได้เลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือแต่บางส่วนมาบริหารราชการในท้องถิ่นนั้น โดยมีงบประมาณของตนเอง และมีอิสระในการบริหารงานพอสมควร

ชูศักดิ์ เทียงตรง (2518, หน้า 3) ให้คำอธิบายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมรับผิดชอบทั้งหมด หรือแต่เพียงบางส่วนในการบริหารงานท้องถิ่นตามแนวคิดที่ว่า ถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่น แล้วรัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมจะเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่รัฐบาลกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารท้องถิ่นด้วยตนเอง เพราะประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมจะทราบความต้องการของท้องถิ่นได้ดีกว่าบุคคลอื่น โดยมีการจัดตั้งขึ้นเป็นองค์กรและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล แต่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายสาธารณะและควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง ซึ่งต้องไม่ขัดกับระเบียบ กฎหมาย และมีตัวแทนที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในพื้นที่เพื่อให้มาทำหน้าที่ในการปกครองและบริหารท้องถิ่น

2.3.2 วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ชวงค์ ฉายะบุตร (2539, หน้า 13-14) ให้คำอธิบายว่า วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นสามารถจำแนก ได้ดังนี้

1) ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนว่าในการบริหารประเทศจะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณมีจำนวนจำกัด ภารกิจที่จะต้องบริการให้ชุมชนต่างๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้น หากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ก็สามารถมีรายได้ มีงบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบาทั้งในด้านการเงิน บุคลากร ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ

2) เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน การรองรับกิจการของรัฐบาลอย่างเดียวอาจไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงและเกิดความล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

3) เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างกันไปด้วย จึงมีความจำเป็นในการตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นขึ้น โดยให้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากรเอง ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาลที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปบ้างแต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

4) เพื่อให้การปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ทำให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการที่การปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม หากปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี

2.3.3 องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น มีองค์ประกอบแปดประการ คือ

1) สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่าถ้าประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นนั้นจะเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายอื่น แสดงว่าประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างจริงจัง

2) พื้นที่และระดับ (Area and Level) เป็นปัจจัยสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นหลายประการ เช่น ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ

ความสำนึกในการปกครองตนเอง จึงมีเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยงานการปกครองท้องถิ่น 2 ระดับ คือ หน่วยงานปกครองท้องถิ่นขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติโดยองค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมและสำนักกิจการศึกษาให้ความเห็นว่า หน่วยงานปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องประกอบด้วย ปัจจัยด้าน รายได้ บุคลากร ประสิทธิภาพการบริหาร และมีประชากรในพื้นที่ประมาณ 50,000 คน

3) องค์การนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยผลของกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลาง มีขอบเขตในการปกครอง มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และออกข้อบังคับให้มีการควบคุมและปฏิบัติตามนโยบาย

4) การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมือง การปกครองของรัฐบาลกลาง

5) มีอิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติการภายในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง

6) การเลือกตั้งคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาขององค์การนั้นๆ จะต้องได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นซึ่งแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตน

7) มีงบประมาณของตนเอง โดยมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีในท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้มีรายได้เพียงพอที่จะนำไปพัฒนาให้ท้องถิ่นมีความเจริญก้าวหน้าตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น

8) การควบคุมกำกับดูแลโดยรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นด้วยผลของกฎหมายแล้วยังคงอยู่ในการควบคุมดูแลโดยรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยรวม คือต้องมีอิสระการบริหารงาน แต่จะไม่ได้หมายความว่าอิสระอย่างเต็มที่ซึ่งมีเฉพาะในการดำเนินงานเท่านั้น รัฐจึงต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลให้เป็นไปตามอำนาจของกฎหมาย

2.3.4 การปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล

การปกครองท้องถิ่นไทยเริ่มครั้งแรกในรัชสมัยของสมเด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรงเห็นตัวอย่างการปฏิบัติในประเทศมาเลเซีย ซึ่งอยู่ในการปกครองของอังกฤษ ได้กระจายอำนาจในการปกครองบางอย่างให้องค์กรท้องถิ่นดำเนินการได้ผลดี จึงทรงให้ตราพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ. 116 เป็นการทดลองระบบสุขาภิบาลและได้เริ่มจัดตั้งสุขาภิบาลในหัวเมืองโดยจัดตั้งสุขาภิบาลท่าฉลอม เมืองสมุทรสาคร เมื่อวันที่ 1 เมษายน ร.ศ. 125 (พ.ศ. 2499) มีหน้าที่หลัก 3 ประการ คือซ่อมแซมและบำรุงถนนหนทาง จุดโคมไฟให้แสงสว่างเวลาค่ำคืน จัดหาคนงานเก็บกวาดขยะมูลฝอย และได้มีพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาล ร.ศ. 127 ใช้บังคับทั่วประเทศ และหลังจากนั้นการปกครองท้องถิ่นของไทยก็ได้วิวัฒนาการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

การจัดตั้งเทศบาล เมื่อท้องถิ่นใดมีสภาพอันสมควรที่จะยกฐานะเป็นเทศบาล ให้จัดตั้งท้องถิ่นนั้นๆ เป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง หรือเทศบาลนคร ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เทศบาลเป็นทบวงการเมือง มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น องค์การเทศบาล ประกอบด้วยสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรีหรือนายกเทศมนตรีแล้วแต่กรณีว่าเทศบาลแห่งใดจะมีการบริหารในรูปแบบคณะเทศมนตรีหรือนายกเทศมนตรีให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตเทศบาลแต่ละแห่งตามวิธีการที่กำหนดให้ในบทบัญญัติ ภายหลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบการปกครองท้องถิ่นในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2546, หน้า 32)

รูปแบบทั่วไป ดังนี้

- 1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด
- 2) เทศบาล
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

รูปแบบพิเศษ ดังนี้

- 1) กรุงเทพมหานคร (กทม.)
- 2) เมืองพัทยา

1) ประเภทของเทศบาล แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) เทศบาลตำบล พื้นที่ที่กำหนดเป็นเทศบาลตำบล มีเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ ดังนี้
 - (1) มีรายได้ไม่ต่ำกว่า 12 ล้านบาท (ไม่รวมเงินอุดหนุนจากรัฐบาล)
 - (2) ประชากรจำนวนตั้งแต่ 7,000 คนขึ้นไป หรือความหนาแน่นของประชากร คิดเป็นอัตราส่วน 1,500 คน/ตารางกิโลเมตร
- 2) เทศบาลเมือง พื้นที่ที่กำหนดเป็นเทศบาลเมือง มีเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ ดังนี้
 - (1) เป็นท้องที่ที่ตั้งของศาลากลางจังหวัด
 - (2) หรือประชากรจำนวนตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป หรือความหนาแน่นของประชากร คิดเป็นอัตราส่วน 3,000 คน/ตารางกิโลเมตร
 - (3) มีรายได้พอสมควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่ซึ่งต้องทำตามกฎหมายกำหนด
- 3) เทศบาลนคร พื้นที่ที่กำหนดเป็นเทศบาลนคร มีเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ ดังนี้
 - (1) ประชากรจำนวนตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป หรือความหนาแน่นของประชากร คิดเป็นอัตราส่วน 3,000 คน/ตารางกิโลเมตร

(2) มีรายได้พอสมควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่ซึ่งต้องทำตามหน้าที่
กฎหมายกำหนด

2) การจัดองค์การของเทศบาล แบ่งเป็น 2 ฝ่าย

(1) สภาเทศบาล ในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของ
ประชาชน โดยมีคุณสมบัติ และไม่มีคุณสมบัติต้องห้ามตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภา
ท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 อยู่ในวาระ 4 ปี นับจากวันเลือกตั้ง จำนวนสมาชิกขึ้นอยู่กับ
ประเภทของเทศบาล ประกอบด้วย

เทศบาลตำบล	สมาชิกจำนวน	12	คน
เทศบาลเมือง	สมาชิกจำนวน	18	คน
เทศบาลนคร	สมาชิกจำนวน	24	คน

มีหน้าที่พิจารณาข้อบัญญัติท้องถิ่น ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาเทศบาล และงบประมาณรายจ่าย
ประจำปี ตรวจสอบและควบคุมการบริหารงานของฝ่ายบริหาร เป็นต้น

(2) นายกเทศมนตรี ในฐานะฝ่ายบริหารซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน
โดยมีคุณสมบัติ และไม่มีคุณสมบัติต้องห้ามตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ
ผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 อยู่ในวาระ 4 ปี นับจากวันเลือกตั้ง และจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2
วาระไม่ได้ นายกเทศมนตรีสามารถแต่งตั้งบุคคลภายนอกที่มีชื่อสมาชิกสภาเทศบาลร่วมเป็นที่บริหาร
ขึ้นอยู่กับประเภทของเทศบาล ประกอบด้วย

เทศบาลตำบล	มีรองนายกฯ 2 คน	ที่ปรึกษาและเลขานุการ	รวมกันไม่เกิน 2 คน
เทศบาลเมือง	มีรองนายกฯ 3 คน	ที่ปรึกษาและเลขานุการ	รวมกันไม่เกิน 3 คน
เทศบาลนคร	มีรองนายกฯ 4 คน	ที่ปรึกษาและเลขานุการ	รวมกันไม่เกิน 5 คน

ในฝ่ายบริหารยังมีพนักงานเทศบาลเป็นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่ปฏิบัติงานอันเป็นภารกิจประจำ โดยมี
ปลัดเทศบาลเป็นผู้บังคับบัญชา ภายใต้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ.
2542

หน้าที่ควบคุมและรับผิดชอบการบริหารงานของเทศบาล ให้เป็นไปตามเทศบัญญัติและ
แผนพัฒนาเทศบาล ตลอดจนปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้แถลงต่อสภา การจัดทำแผนพัฒนาและ
งบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเสนอให้สภาเทศบาลพิจารณาให้ความเห็นชอบ การเปรียบเทียบ
ปรับเมื่อมีการฝ่าฝืนเทศบัญญัติ เป็นต้น

แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2552 มาตรา 3 ให้ยกเลิกความใน
มาตรา 48 สัตต แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ
เทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 48 สัตต ให้นายกเทศมนตรีดำรงตำแหน่งนับตั้งแต่วันเลือกตั้ง และมีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง”

3) อำนาจหน้าที่ของเทศบาล ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (มาตรา 50 และ มาตรา 51) ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

มาตรา 50 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังนี้

- (1) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- (2) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
- (3) รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (4) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- (5) ให้มีเครื่องมือในการดับเพลิง
- (6) ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
- (7) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- (8) บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- (9) หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผล การปฏิบัติงานและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

มาตรา 51 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบล อาจจัดกิจการใดๆ ในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

- (1) ให้มีน้ำสะอาดหรือประปา
- (2) ให้มีโรงฆ่าสัตว์
- (3) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- (4) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- (5) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- (6) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนไข้
- (7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (8) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
- (9) เทศพาณิชย์

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลในการจัดระบบการบริการสาธารณะไว้ ดังนี้

มาตรา 16 ให้เทศบาล เมืองพัทยา และเทศบาลตำบล มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

- (1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- (2) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- (3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- (4) การสาธารณสุขโรคและการก่อสร้างอื่นๆ
- (5) การสาธารณสุขการ
- (6) การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
- (7) การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
- (8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- (9) การจัดการศึกษา
- (10) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
- (11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- (12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด และการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- (13) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- (14) การส่งเสริมกีฬา
- (15) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- (16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- (17) การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- (18) การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
- (19) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
- (20) การจัดให้มีและควบคุมสุสาน และฌาปนสถาน
- (21) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- (22) การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
- (23) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่นๆ

(24) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

(25) การผังเมือง

(26) การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร

(27) การดูแลรักษาที่สาธารณะ

(28) การควบคุมอาคาร

(29) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(30) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

(31) กิจกรรมอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด (ไฟโรจน์ สุวรรณฉวี, 2548, หน้า 249–250)

ทั้งนี้การดำเนินงานดังกล่าว เทศบาลมีอำนาจตราเทศบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ในกรณีต่อไปนี้

- 1) เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่ของเทศบาลที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้
- 2) เมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้เทศบาลตราเทศบัญญัติหรือให้อำนาจตราเทศบัญญัติ ในเทศบัญญัตินั้น จะกำหนดโทษปรับผู้ละเมิดเทศบัญญัติไว้ด้วยก็ได้ แต่ห้ามมิให้กำหนดเกินกว่าวงเงินหนึ่งพันบาท

นอกจากนี้อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลดังกล่าว ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ ในอันที่จะดำเนินการกิจการใดๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในเทศบาล แต่ต้องแจ้งให้เทศบาลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้หากเทศบาลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าว ให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ นำความเห็นของเทศบาลไปประกอบการพิจารณาดำเนินการนั้นด้วย

4) การกำกับดูแลเทศบาลจะกระทำได้ที่กฎหมายกำหนด แยกเป็น

(1) ภาครัฐ โดยนายอำเภอ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่ประเภทและแห่งที่ตั้งของเทศบาล ในการให้คำแนะนำ กำกับการดำเนินงานให้เป็นไปตามกฎหมาย หากพบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพร้อมหลักฐาน เพื่อพิจารณาตามบทบัญญัติที่กฎหมายกำหนดไว้

(2) ภาคประชาชน โดยการออกเสียงแสดงประชามติ เพื่อให้คำปรึกษาแก่สภาเทศบาลหรือนายกเทศมนตรี ในการปฏิบัติงานเป็นเรื่อยๆ ไป

จะเห็นได้ว่าการกำหนดโครงสร้างเทศบาลมีลักษณะคล้ายกับการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งฝ่ายสภาเทศบาล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายอำนาจนิติบัญญัติ และคณะผู้บริหารเทศบาล ทำหน้าที่เป็นฝ่าย

บริหาร ทั้งนี้เพื่อให้เทศบาลเป็นหน่วยการบริหารราชการท้องถิ่นที่มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2548, หน้า 126-127)

สรุปได้ว่า เทศบาลตำบล คือหน่วยการปกครองตนเองของท้องถิ่น ซึ่งรัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนดำเนินการปกครองตนเอง โดยมีหน่วยการปกครองท้องถิ่น ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารและพัฒนาการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่ของตนเอง หน่วยการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวนี้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจและดำเนินการภายในขอบเขตของกฎหมายกำหนด

2.4 แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล

การบริหารกิจการของเทศบาลตำบล พ.ร.บ.สภาตำบลและเทศบาลตำบล พ.ศ. 2537 เทศบาลตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม มาตรา 66 มีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องทำในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบล มาตรา 67 และมีอำนาจหน้าที่ที่อาจทำกิจกรรมได้ในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบล ซึ่งการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล ฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาเทศบาลตำบล มีความเกี่ยวข้องกันโดยพิจารณาอำนาจหน้าที่ของแต่ละฝ่าย คือ

1) คณะกรรมการบริหาร เทศบาลตำบลมีอำนาจหน้าที่บริหารกิจการของเทศบาลตำบล ให้เป็นไปตามข้อบังคับและแผนพัฒนาตำบล โดยการจัดทำแผนพัฒนาตำบลและงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเสนอขอความเห็นชอบจากสภาเทศบาลตำบล ตามมาตรา 59

2) คณะกรรมการสภาเทศบาลตำบล มีอำนาจหน้าที่ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารกิจการของเทศบาลตำบล ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบล เป็นต้น ตามมาตรา 46

วัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลก็เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน

2.4.1 ข้อจำกัดของการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบล

จากการศึกษา ตรวจสอบ ติดตาม การบริหารกิจการของเทศบาลตำบล โดยเฉพาะในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา พบว่า มีปัญหาและข้อจำกัดซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการบริหารงานของเทศบาลตำบล มีดังนี้

1) ขาดวิสัยทัศน์ในการพัฒนา กล่าวคือ เทศบาลตำบลไม่สามารถบอกได้ว่าเป้าหมายของการพัฒนาหรือสภาพที่พึงปรารถนาของเทศบาลตำบลในอนาคตคืออะไร แต่เทศบาลตำบล ส่วนใหญ่ทำได้เพียงเอาโครงการมารวมกันเพื่อเป็นแนวทางในการใช้จ่ายงบประมาณในแต่ละปี

2) บุคลากรของเทศบาลตำบล ยังขาดความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล เนื่องจากพนักงานเทศบาลตำบล ส่วนใหญ่เป็นผู้เพิ่งผ่านการทำงานครั้งแรก

3) การจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบล ส่วนใหญ่ยังเน้นการพัฒนาเฉพาะโครงสร้างพื้นฐาน ละเลยการพัฒนาด้านอื่นๆ

4) แผนพัฒนาของเทศบาลตำบล ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในส่วนท้องถิ่น เนื่องจากการจัดทำแผนพัฒนายังเป็นการระดมความคิดเห็น ในวงแคบเฉพาะฝ่ายบริหารและสภาฝ่ายเทศบาลตำบล

5) การจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบล ยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากระบบของเทศบาลตำบลยังไม่เอื้อต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบกับประชาชนเองยังขาดความสนใจกิจกรรมของเทศบาลตำบล

6) เทศบาลตำบล ส่วนใหญ่ไม่บริหารกิจการให้เป็นไปตามแผนพัฒนา นอกจากจะไม่ให้ความสำคัญของแผนแล้วยังถือเป็นการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายตาม พ.ร.บ. หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเทศบาลตำบล จะต้องปรับวิธีทำงานใหม่ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแกนหลักในการพัฒนาโดย

- 1) ด้านการร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการ
- 2) ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการ
- 3) ด้านการร่วมตรวจสอบแผนพัฒนา
- 4) ด้านการร่วมติดตามประเมินผล

แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเทศบาลตำบล จะต้องส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบล ดังต่อไปนี้

1) ร่วมคิดกำหนดความต้องการ เทศบาลตำบลต้องเปิดโอกาสให้ประชาชน ทุกกลุ่ม เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาหรือเป้าหมายการพัฒนาของเทศบาลตำบล กล่าวคือ เป็นการหล่อหลอมความต้องการของประชาชนที่หลากหลาย เพื่อกำหนดเป็นภาพแห่งความสำเร็จที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นไปได้และสามารถแก้ไขปัญหาได้

2) ร่วมจัดทำแผนพัฒนาหลังจากที่เทศบาลตำบล และประชาคมได้ร่วมกันคิด กำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ ซึ่งเปรียบเสมือนได้กำหนดจุดหมายที่จะเดินให้ถึงและกำหนดเส้นทางการเดินทางต่อไปก็ต้องกำหนดวิธีการเดินไปสู่จุดหมายก็คือการกำหนดแผนงานโครงการต่างๆ ซึ่งสามารถให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมได้ใน 2 ลักษณะคือ

(1) เทศบาลตำบลควรแต่งตั้งผู้แทนชุมชน กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มอื่นๆ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ การจัดทำแผนพัฒนา

(2) เทศบาลตำบลควรเปิดโอกาสให้ชุมชนระดับหมู่บ้านหรือกลุ่มต่างๆ ในส่วนท้องถิ่นได้เสนอแผนงาน/โครงการที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของกลุ่มหรือชุมชนนั้น

3) ให้ประชาชนได้รับรู้ ตรวจสอบ และแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่อ แผนงานโครงการพัฒนาของเทศบาลตำบล ทั้งระยะสั้นและระยะปานกลาง โดยการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนพัฒนา ก่อนจะเสนอให้สภาเทศบาลตำบล พิจารณาให้ความเห็นชอบ

4) เทศบาลตำบล ต้องใช้แผนงานพัฒนา เป็นแนวทางในการบริหารกิจการของ เทศบาลตำบล เพื่อสนองตอบปัญหาความต้องการของประชาชนและเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติ แห่ง พ.ร.บ. สภาตำบลและเทศบาลตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 59

5) ให้ประชาชนร่วมปฏิบัติ ติดตามและประเมินผล การนำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะกิจกรรม/โครงสร้างที่ต้องใช้งบประมาณจะต้องผ่านกระบวนการจัดทำข้อบังคับงบประมาณ และได้รับความเห็นชอบจากสภาเทศบาลตำบล และ ได้รับการอนุมัติจากนายอำเภอ ก่อน ได้แก่

(1) การร่วมปฏิบัติให้กลุ่มต่างๆ หรือประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการ พัฒนาเข้าร่วมดำเนินการตามโครงการในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ สนับสนุนกิจการของกลุ่มต่างๆ

(2) ให้ประชาชนได้ตรวจสอบการดำเนินงานของ เทศบาลตำบล ให้เป็นไป ด้วยความถูกต้องโปร่งใส โดยให้ผู้แทนชุมชนตามข้อเสนอของประชาชนร่วมเป็นกรรมการใน กระบวนการจัดซื้อ-จัดจ้าง

(3) การติดตามประเมินผล การเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมปฏิบัติงาน ทำให้ทราบความก้าวหน้าของโครงการปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติงาน นอกจากนั้น หลังสิ้น ปีงบประมาณเทศบาลตำบล ควรจะได้จัดประชุมประชาคมเพื่อชี้แจงผลการดำเนินงาน และเปิด โอกาสให้ประชาชนได้ประเมินผลประโยชน์ที่ได้รับจริง (กรมการปกครอง, 2549, หน้า 19)

จะเห็นว่า การพัฒนาของเทศบาลตำบลเป็นการพัฒนาจากล่างขึ้นสู่บน (Development from bellow) เป็นการพัฒนาที่เน้นที่บทบาทของประชาชนรวมทั้งข้าราชการระดับล่างเป็นผู้กำหนด ตัดสินใจความต้องการของตนเองที่จะพัฒนาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ รวมทั้งสภาพแวดล้อม ในส่วนท้องถิ่น ลักษณะสำคัญของแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล คือ

1) เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กำหนดแผนพัฒนาเริ่มจากประชาชนที่อยู่ใน ส่วนท้องถิ่นระดับพื้นฐานเป็นสำคัญ โดยประชาชนคิดริเริ่ม ตัดสินใจกำหนดความต้องการของตนเอง กำหนดเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา

2) ยอมรับแนวคิดที่หลากหลายในการพัฒนาและสภาพแวดล้อมของชุมชน ตระหนักถึง ปัญหาและความต้องการในแต่ละส่วนท้องถิ่นที่แตกต่างกัน อาศัยคนที่อยู่ในพื้นที่ เป็นผู้วางแผนใน การพัฒนา และสามารถพัฒนาได้ถูกทาง

3) ยอมรับแนวคิดของคนในท้องถิ่นว่า การพัฒนาที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ใน ท้องถิ่นอย่างจำกัด เชื่อว่าประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการพัฒนา ตนเองได้ รัฐเป็นเพียงผู้สนับสนุน

จะเห็นได้ว่า การจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบล แบบมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้สิทธิการมีส่วนร่วมในการพัฒนาส่วนท้องถิ่นตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และเพื่อให้การปฏิบัติงานของเทศบาลตำบล สอดคล้องตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ทำให้รู้ถึงปัญหาและอุปสรรคของพื้นที่ในการจัดทำแผนพัฒนาส่วนท้องถิ่นดียิ่งขึ้น

2.4.2 การจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบลและเทศบาลตำบล พ.ศ.2537 มาตรา 59(2) กำหนดให้คณะกรรมการบริหารเทศบาลตำบล มีหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาและบริหารกิจการให้เป็นไปตามแผนพัฒนาที่สภาเทศบาลตำบลได้ให้ความเห็นชอบ และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 กำหนดให้เทศบาลตำบลจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และแผนพัฒนาสามปีโดยให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจในการกำหนดวิธีปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบนี้

วัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลก็เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน

2.4.3 ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล

ประชาคมเป็นกระบวนการที่มีบทบาทสำคัญในการเสนอปัญหาความต้องการและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล ประกอบด้วย

1) ประชาคมหมู่บ้าน ประกอบด้วยตัวแทน 2 ฝ่ายคือ

(1) ตัวแทนฝ่ายบริหารได้แก่ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลในหมู่บ้านและกรรมการหมู่บ้าน 3 คน

(2) ตัวแทนกลุ่มประชาชน ได้แก่ ผู้แทนกลุ่มอาชีพต่างๆ ผู้แทนกลุ่มอาชีพเกษตรกร/เกษตรกรก้าวหน้า ประชาชนหมู่บ้าน พระที่ชาวบ้านศรัทธา ครูโรงเรียนในหมู่บ้าน 1 คน อสม. อาสาพัฒนาชุมชน อาสาสมัครประชาสงเคราะห์ สมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ที่มีที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน) ผู้แทนธุรกิจเอกชนที่อยู่ในหมู่บ้าน ผู้แทนเครือข่ายการเงินของชุมชน (ถ้ามี)

ทั้งนี้ องค์ประกอบของประชาคมหมู่บ้านมีน้อยให้เลือกตัวแทนจากกลุ่มบ้านในหมู่บ้าน เช่น คัดเลือกตัวแทนคุ้มในหมู่บ้าน และจำนวนสมาชิกประชาคมหมู่บ้านมีจำนวน 5-10% ของจำนวนประชากรในหมู่บ้าน ประธานและเลขานุการ เลือกจากสมาชิกประชาคมหมู่บ้าน

2) ประชาคมตำบล

(1) นายกเทศมนตรี

(2) ตัวแทนของประชาคมหมู่บ้านๆ ละ 10 % แต่ไม่น้อยกว่า 7 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน (จำนวน 1 คน) สมาชิกสภาเทศบาลตำบล (ประชาคมหมู่บ้านละ 2 คน) ผู้แทนกลุ่มประชาชนที่

ประชาคมหมู่บ้านคัดเลือก (อย่างน้อยประชาคมหมู่บ้านละ 4 คน) ผู้แทนกองทุนหมู่บ้านในตำบล ผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน ผู้นำอาชีพก้าวหน้า ผู้นำการจัดทำแผนพัฒนา ผู้แทนเครือข่ายการเงินของชุมชน (ถ้ามี) โดยประธานและเลขานุการ เลือกจากสมาชิกประชาคมตำบล

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ได้กำหนดประเภทของแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลไว้ 2 ประเภท (1) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เป็นแผนพัฒนาระยะยาว และ (2) แผนพัฒนาสามปี เป็นแผนพัฒนาระยะสั้น เป็นแผนพัฒนาแบบหมุนเวียนที่ต้องมีการทบทวนและจัดทำทุกปี ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบล เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของเทศบาลตำบลที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาของเทศบาลตำบลซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคตโดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ และนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่น

การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลจึงเป็นกระบวนการกำหนดทิศทางในอนาคตของเทศบาลตำบล โดยกำหนดสภาพการณ์ที่ต้องการบรรลุและแนวทางในการบรรลุบนพื้นฐานของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น และปัญหา/ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วย

การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา มีความสำคัญต่อเทศบาลตำบลเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นแผนพัฒนาที่มุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของเทศบาลตำบล ให้มุ่งไปสู่สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงโดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ดีจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการรวบรวม และการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อให้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการคำนึงถึงสถานการณ์ที่ต้องการจะบรรลุ และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งมิติด้านการพัฒนา ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการและการเปลี่ยนแปลงของเทศบาลตำบล ตลอดจนมิติในเชิงพื้นที่ ทั้งพื้นที่ใกล้เคียงขยายไปสู่พื้นที่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับประเทศ ระดับทวีปจนกระทั่งในระดับโลกด้วย

การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลจะต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วยแปดขั้นตอน ดังนี้

1) การรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญ

2) การวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสถานภาพการพัฒนาของท้องถิ่นในปัจจุบัน และกำหนดประเด็นในการพัฒนา

3) การกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจหลักการพัฒนาท้องถิ่น

4) การกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

5) การกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาท้องถิ่น

6) การกำหนดยุทธศาสตร์และบูรณาการแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น

7) การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่น

8) การอนุมัติและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2546, หน้า 18–24)

2.4.4 ขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2546 กำหนดให้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นไว้แต่ ไม่ได้กำหนดห้วงระยะเวลาของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาว่าเป็นแผนระยะกี่ปี ดังนั้น เทศบาลตำบลจึงสามารถที่จะพิจารณาว่าจะทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของตนสำหรับห้วงระยะเวลาเท่าใด ขึ้นอยู่กับแนวคิดของเทศบาลตำบล ประกอบกับข้อมูล ปัญหาที่ต้องการการแก้ไข ทั้งนี้อาจกำหนดให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมีระยะเวลาครอบคลุมช่วงละห้าปี เพื่อใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นกรอบนโยบายก็ได้

ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญ

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบล จะต้องมีการรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลข่าวสารให้ครบถ้วน ทันสมัย ซึ่งได้แก่ ข้อมูลเบื้องต้นในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ฯลฯ โดยข้อมูลควรแสดงแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงไปแสดงค่าเฉลี่ยร้อยละ และการวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการให้ความเห็น ซึ่งข้อมูลที่ควรจัดทำได้แก่ ข้อมูลประชากร อาชีพ และรายได้ สุขภาพอนามัย การศึกษา ทรัพยากร การคมนาคมขนส่ง การพาณิชย์ การลงทุน อุตสาหกรรม และข้อมูลงบประมาณ เป็นต้น

2) การรวบรวมปัญหาสำคัญของเทศบาลตำบล

ข้อมูลปัญหาสำคัญของเทศบาลตำบล จะช่วยในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหา ดังนั้นเทศบาลตำบล จึงจำเป็นต้องรวบรวมปัญหาที่สำคัญไว้ นำแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา วิเคราะห์ปัญหาและเลือกปัญหาที่เหมาะสมเพื่อนำมากำหนด

ยุทธศาสตร์ในการตอบสนองปัญหา ความต้องการของสาธารณชนรวมทั้ง จะต้องจัดลำดับความสำคัญ
ของปัญหา โดยใช้เกณฑ์สำหรับการจัดลำดับความสำคัญ รวมทั้งห้าเกณฑ์ประกอบด้วย

- (1) ขนาดของกลุ่มคนที่ได้รับประโยชน์
- (2) ความร้ายแรงและเร่งด่วนของปัญหา
- (3) ความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
- (4) การยอมรับร่วมกันของชุมชน
- (5) ความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหา/การดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสถานภาพการพัฒนาเทศบาลตำบลในปัจจุบันเป็นการประเมินโดยวิเคราะห์ถึงโอกาส และภาวะคุกคามหรือข้อจำกัด อันเป็นสภาวะแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อการพัฒนาของท้องถิ่น รวมทั้งการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของท้องถิ่น อันเป็นสภาวะแวดล้อมภายในท้องถิ่น ซึ่งทั้งหมดเป็นการประเมินสถานภาพของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยเป็นการตอบคำถามว่า “ปัจจุบันท้องถิ่นมีสถานภาพการพัฒนาอยู่จุดไหน” สำหรับใช้เป็นประโยชน์ในการกำหนดการดำเนินงานในอนาคตต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจหลักการพัฒนาเทศบาลตำบล

1) การกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาเทศบาลตำบล วิสัยทัศน์ (Vision) หมายถึง เป็นถ้อยแถลงที่ระบุถึงสถานภาพการณ์ในอนาคต ซึ่งเป็น “จุดหมาย” ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า วิสัยทัศน์เป็นผลรวมของการสรุปทบทวนจากอดีต พิจารณาปัจจุบัน และมุ่งหวังถึงอนาคตข้างหน้า

2) การกำหนดภารกิจหลัก หรือพันธกิจ (Mission) ในการพัฒนาเทศบาลตำบล เป็นการกำหนดสิ่งที่ท้องถิ่นจะต้องทำ โดยจะเกิดขึ้นหลังจากที่ทราบแล้วว่าท้องถิ่นต้องการอะไร เป็นอะไรในอนาคต และจะเป็นไปได้เมื่อผลการวิเคราะห์ศักยภาพและการประเมินสถานภาพการพัฒนาเทศบาลตำบลในปัจจุบันปรากฏ ผนวกกับประวัติศาสตร์ของเทศบาลตำบลและความต้องการ/ความคาดหวังของทุกฝ่ายในเทศบาลตำบล ภารกิจหลัก เป็นข้อความหรือถ้อยแถลงที่แสดงถึงลักษณะหรือขอบข่ายในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวกับลักษณะการบริหารและการจัดบริการสาธารณะรวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรที่ต้องการนำเสนอ และปณิธานในการดำเนินงานของเทศบาลตำบล เป็นขอบเขตของบทบาทหน้าที่หลักที่มุ่งเน้นเป็นพิเศษที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดได้ การกำหนดภารกิจหลักมีแนวทางการดำเนินการแยกเป็นสองระดับ คือ

(1) พันธกิจในลักษณะที่เป็นอาณัติ (Mandate) ที่ได้รับมอบหมายจากสังคมหรือรัฐ ซึ่งได้แก่ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดอำนาจหน้าที่อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล

(2) ภารกิจหลักที่เทศบาลตำบลมุ่งมั่นที่จะดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ และแสดงถึงความเข้าใจในเรื่องงานที่เทศบาลตำบลต้องดำเนินการซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของวิสัยทัศน์

ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จุดมุ่งหมายเพื่อการวางแผนพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง ขอบเขตหรือประเภทของกิจกรรมที่ควรค่าแก่การดำเนินงานทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และของเทศบาลตำบลที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และภารกิจหลักเทศบาลตำบล จุดมุ่งหมายเพื่อการวางแผนพัฒนาที่ยั่งยืนที่ดีมีลักษณะดังนี้

- 1) ต้องระบุถึงขอบเขตหรือประเภทของกิจกรรมที่สนับสนุนและนำไปสู่ภารกิจหลักและบรรลุวิสัยทัศน์ได้อย่างครอบคลุมรอบด้าน
- 2) มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 6 การกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาท้องถิ่น เป็นการกำหนดผลสำเร็จที่ต้องการการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์หรือทิศทางโดยรวมของเทศบาลตำบลเพื่อนำเทศบาลตำบลไปให้บรรลุความต้องการที่จะเป็นในอนาคตซึ่งอาจแบ่งขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์ออกได้สามขั้นตอน คือ

- 1) การวิเคราะห์ความต้องการ/ปัญหา/ข้อจำกัด/ศักยภาพ

การวิเคราะห์ความต้องการ จะทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องมากขึ้น

การวิเคราะห์ปัญหา จะทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ มุ่งที่จะจัดการกับสภาพที่บั่นทอนจุดมุ่งหมายหรือประเด็นการพัฒนาที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อจำกัด จะทำให้ประเมินได้ว่าขอบเขตของวัตถุประสงค์ควรเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

การวิเคราะห์ศักยภาพ เพื่อให้ทราบว่ามีทรัพยากรหรือปัจจัยใดที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการกับประเด็นเพื่อการพัฒนาบ้าง

2) การนำเอาปัญหาวิเคราะห์ จากขั้นตอนแรก เมื่อเราสำรวจและค้นหาปัญหาต่าง ๆ มาได้จำนวนหนึ่งแล้ว เราจะนำเอาปัญหาเหล่านั้นมาวิเคราะห์เพื่อค้นหาสาเหตุและความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันกับจุดมุ่งหมายหรือประเด็นการพัฒนา นอกจากนี้การเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัญหายังช่วยให้เราสามารถคาดเดาถึงผลกระทบที่ปัญหาหนึ่ง อาจจะมีต่ออีกปัญหาหนึ่งด้วย

3) ทบทวนนโยบายที่มีอยู่ตลอดจนกำหนดวัตถุประสงค์ ในขั้นตอนนี้ จะทบทวนนโยบายที่อยู่ที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายการพัฒนา เนื่องจากนโยบายถูกกำหนดโดยผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อใช้เป็น

แนวทางหรือทิศทางการดำเนินงาน การทบทวนนโยบายจะทำให้วัตถุประสงค์สอดคล้องกับแนวคิดของผู้บริหารท้องถิ่นมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 7 การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา และแนวทางการพัฒนา เมื่อได้ดำเนินการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจหลัก วัตถุประสงค์ และยุทธศาสตร์การพัฒนาโดยอาศัยพื้นฐานการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการกำหนดแนวทางการพัฒนาของเทศบาลตำบล ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นจึงเป็นกรอบชี้นำหรือส่วนหัวกระบวนการของชุดแผนงาน ซึ่งเป็นการกำหนดวิธีการหรือขั้นตอนที่ท้องถิ่นเลือกที่จะปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งวัตถุประสงค์รวมและวัตถุประสงค์เฉพาะส่วน และเมื่อได้บรรลุวัตถุประสงค์รวมแล้ว หมายความว่า ย่อมบรรลุถึงภารกิจหลักที่ต้องการด้วย

ขั้นตอนที่ 8 การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาเทศบาลตำบล เป็นการกำหนดปริมาณหรือจำนวนสิ่งที่ต้องการให้บรรลุในแต่ละแนวทางการพัฒนาภายในเวลาที่กำหนด จึงมีความเฉพาะเจาะจงในผลที่คาดว่าจะได้รับในเชิงปริมาณตามช่วงเวลาต่างๆ ของกระบวนการดำเนินงาน ในขั้นตอนการกำหนดเป้าหมายนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะสามารถกำหนดตัวชี้วัด ผลสำเร็จในเชิงกลยุทธ์ไว้ด้วย เพื่อใช้ในกระบวนการติดตามและประเมินผลความสำเร็จของแผนพัฒนา

ขั้นตอนที่ 9 การอนุมัติและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจะนำผลที่ได้มาจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลตามเค้าโครงที่กำหนด จากนั้นจะนำร่างแผนฯ เสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อพิจารณาและปรับปรุงก่อนนำเสนอต่อผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นระดับอำเภอ คณะอนุกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับอำเภอ จะทำหน้าที่ ตรวจสอบวิเคราะห์และประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอ ทั้งนี้ เพื่อให้มีการประสานและบูรณาการกันในมิติของพื้นที่และมีมิติทางด้านอำนาจหน้าที่โดยจะพิจารณาระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงานอื่นในพื้นที่ด้วย คณะอนุกรรมการจะพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแล้วส่งคืนให้ผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อนำเสนอต่อสภาท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติ แล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงประกาศใช้

สรุปได้ว่า การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลมีข้อจำกัดของการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบล ในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบล มีขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล และมีขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อนำแผนไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์กับประชาชนในท้องถิ่นให้มากที่สุด

2.5 สภาพทั่วไปของพื้นที่วิจัย

สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยมุ่งจะกล่าวถึงประวัติความเป็นมา อาณาเขตที่ตั้ง และประชากร ดังนี้

2.5.1 ประวัติความเป็นมา

เทศบาลตำบลทุ่งกุลา ตั้งอยู่ในตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เดิมมีฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล และได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลทุ่งกุลาตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2551 (เทศบาลตำบลทุ่งกุลา, 2551, 18 กรกฎาคม) และมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 มาตรา 7 วรรค 2 ประกอบพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 7

2.5.2 ขนาดพื้นที่และอาณาเขตติดต่อ

เทศบาลตำบลทุ่งกุลา อยู่ทางทิศใต้ของอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ออกจากอำเภอสุวรรณภูมิไปตามถนนสายสุรินทร์-ร้อยเอ็ด หรือถนนปัทมานนท์ ห่างจากอำเภอสุวรรณภูมิประมาณ 24 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 47 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 29,562 ไร่ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบเรียบ ด้านทิศใต้มีแหล่งน้ำธรรมชาติไหลผ่าน เช่น แม่น้ำมูล ลำน้ำพลับพลา ลำน้ำเตยและมีการสร้างอ่างเก็บน้ำเพื่อเก็บกักน้ำในลำน้ำพลับพลาและลำน้ำเตย พื้นที่ที่มีแหล่งน้ำธรรมชาติไหลผ่านคือ

1. แม่น้ำมูลไหลผ่าน พื้นที่ หมู่ 3,4,6,12,13
2. ลำน้ำพลับพลาไหลผ่าน พื้นที่ หมู่ 1,2,3,4,9
3. ลำน้ำเตยไหลผ่าน พื้นที่ หมู่ 5,6,7,8,11,14
4. พื้นที่ที่มีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเพื่อกักเก็บน้ำ คือ หมู่ 2,3,5,6,7,8,9,12,14

โดยมีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลสระคู อ.สุวรรณภูมิ จ.ร้อยเอ็ด
ทิศตะวันออก	ติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลท่าหาดยาว และองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อ.โพนทราย จ.ร้อยเอ็ด
ทิศตะวันตก	ติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งหลวง อ.สุวรรณภูมิ จ.ร้อยเอ็ด
ทิศใต้	ติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลกุดขาคีม อ.รัตนบุรี จ.สุรินทร์ และองค์การบริหารส่วนตำบลโพนครก อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์

2.5.3 เขตการปกครอง

เทศบาลตำบลทุ่งกุลา มีพื้นที่การปกครอง แบ่งออกเป็น 14 ชุมชน ดังนี้

หมู่ที่ 1	ชุมชนบ้านสาหร่าย
หมู่ที่ 2	ชุมชนบ้านดอนแคน
หมู่ที่ 3	ชุมชนบ้านสังข์น้อย
หมู่ที่ 4	ชุมชนบ้านฮ่องสังข์
หมู่ที่ 5	ชุมชนบ้านจาน
หมู่ที่ 6	ชุมชนบ้านเตย
หมู่ที่ 7	ชุมชนบ้านโนนตาด
หมู่ที่ 8	ชุมชนบ้านโนนม่วง
หมู่ที่ 9	ชุมชนบ้านขวาว
หมู่ที่ 10	ชุมชนบ้านสังข์ใหญ่
หมู่ที่ 11	ชุมชนบ้านโนนสว่าง
หมู่ที่ 12	ชุมชนบ้านเตย
หมู่ที่ 13	ชุมชนบ้านเตย
หมู่ที่ 14	ชุมชนบ้านจาน

2.5.4 ประชากร

เทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น จำนวน 7,118 คน แยกเป็นชาย 3,623 คน หญิง 3,495 คน (เทศบาลตำบลทุ่งกุลา, แผนพัฒนาสามปี พ.ศ. 2559-2561, หน้า 9)

2.5.5 พันธกิจ

1) พัฒนาศักยภาพการผลิตและบริการให้เข้มแข็ง และมีเสถียรภาพ บนฐานความรู้และความสร้างสรรค์ของคนไทย ขยายหลักประกันทางสังคมให้ครอบคลุมประชาชนทุกคน สร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานบนฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ พร้อมทั้งปรับโครงสร้างสาขาการผลิตและการบริโภคของประเทศให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2) ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม และสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม

3) สร้างภูมิคุ้มกันให้เข้มแข็งสามารถป้องกันและรองรับผลกระทบและความเสี่ยงจากวิกฤตเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นในอนาคต พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ และทักษะสามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงอย่างมีเหตุผล

2.5.6 ยุทธศาสตร์

- 1) การสร้างฐานการผลิตที่ส่งเสริมการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจอย่างเข้มแข็งและสมดุล
- 2) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการผลิต การค้า การลงทุนในประเทศ และเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจในภูมิภาค
- 3) การพัฒนาคุณภาพคนให้เหมาะสมตามช่วงอายุ
- 4) การปรับโครงสร้างทางสังคมให้เป็นสังคมที่มั่นคง เป็นธรรม มีพลัง และเอื้ออาทร
- 5) การเป็นเศรษฐกิจและสังคมสีเขียว
- 6) การสร้างความสมดุลและมั่นคงของพลังงานและอาหาร
- 7) การสร้างความเข้มแข็งของภาคและพื้นที่เศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน

2.5.7 การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลา

เทศบาลตำบลทุ่งกุลา ได้กำหนดขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เสนอปัญหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและความต้องการ โดยการปรับเปลี่ยนวิธีคิดในเรื่องการแก้ไขปัญหาหมู่บ้าน/ชุมชน โดยใช้งบประมาณ และความมุ่งหวังพึ่งพาหน่วยงาน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นปัจจัยหลัก หรือตัวตั้งในการทำงาน ปรับเปลี่ยนมาใช้ทุนทางสังคมหรือทุนทางความคิดเกิดขึ้นจากกระบวนการประชาคม เป็นปัจจัยหลัก โดยเมื่อประชาคมได้จัดประชุมเพื่อกำหนดปัญหาและความต้องการของชุมชนแล้วจึงพิจารณาจากศักยภาพและทรัพยากรของชุมชน กำหนดหาแนวทางการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

- 1) โครงการ/กิจกรรม ที่สามารถดำเนินการได้เอง
- 2) โครงการ/กิจกรรม ที่จำเป็นต้องขอให้หน่วยงาน/ท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณ
- 3) โครงการ/กิจกรรม ที่เกินขีดความสามารถจำเป็นต้องร่วมกันทำกับหน่วยงานต่างๆ

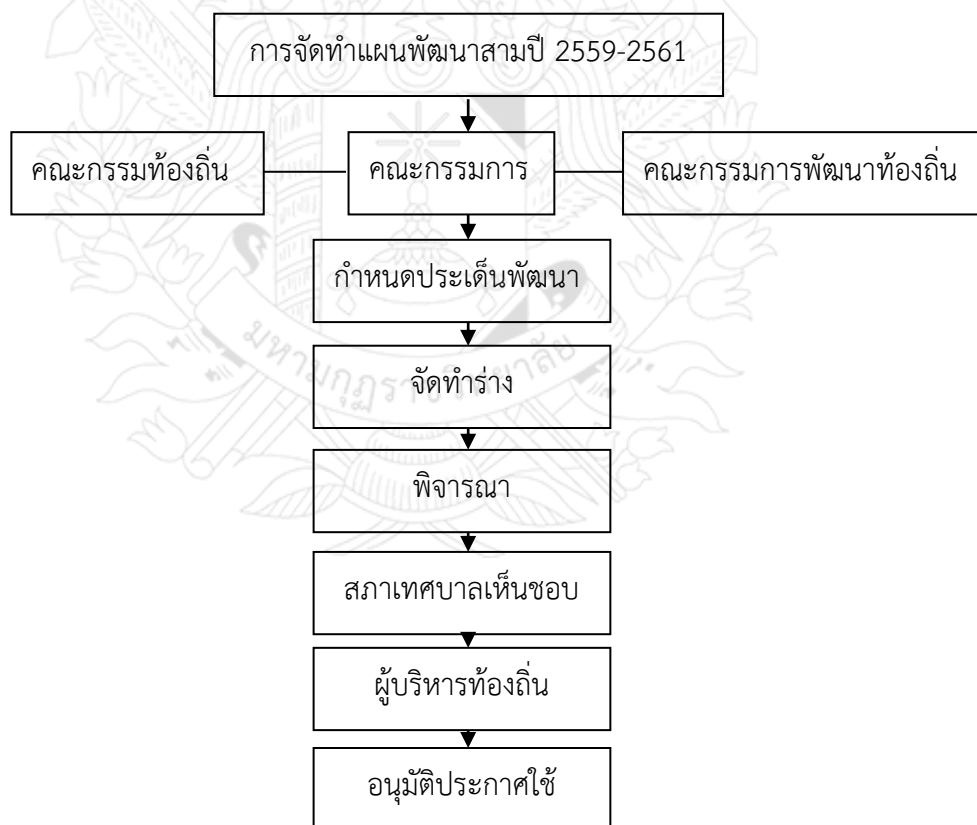
หรือขอรับการสนับสนุนให้หน่วยงานที่มีขีดความสามารถดำเนินการให้

ขั้นตอนที่ 2 ร่วมจัดทำแผนและโครงการ โดยร่วมวิเคราะห์สาเหตุแห่งปัญหาของหมู่บ้าน เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขให้ตรงกับปัญหาความต้องการนั้นๆ ร่วมวางแผนงานโครงการหรือกิจกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน/ตำบล ร่วมกำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการพัฒนาเทศบาลตำบล ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อหมู่บ้าน/ตำบลอย่างสูงสุด ร่วมค้นหารูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขหรือลดปัญหาของหมู่บ้าน ร่วมกำหนดวิธีการในแผนพัฒนาเทศบาลตำบล เพื่อบรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน และร่วมตัดสินใจเลือกแผนงานโครงการหรือกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน เพื่อบรรลุลงในแผนพัฒนาเทศบาลตำบล

ขั้นตอนที่ 3 ร่วมตรวจสอบแผนพัฒนา โดยร่วมตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่างแผนพัฒนาเทศบาลตำบล หลังจากที่คณะกรรมการจัดทำแผนฯจัดทำเสร็จแล้ว เชิญชวนประชาชนในพื้นที่ ร่วมตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่างแผนพัฒนาเทศบาลตำบล เข้าฟังการประชุมสภาเทศบาลตำบลเพื่อพิจารณาร่างแผนพัฒนาเทศบาลตำบล แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของแผนพัฒนาเทศบาลตำบลต่อที่ประชุมสภาเทศบาลตำบล และตรวจสอบเนื้อหาสาระของแผนพัฒนาเทศบาลตำบลที่ประกาศใช้แล้วว่ามีเนื้อหาถูกต้องตามที่สภาเทศบาลตำบลเห็นชอบ

ขั้นตอนที่ 4 ร่วมติดตามประเมินผล โดยร่วมปฏิบัติตามแผนงานโครงการในแผนพัฒนา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเทศบาลตำบล ร่วมติดตามโครงการหรือกิจกรรมที่เทศบาลตำบลดำเนินการเพื่อให้ตามเป้าหมายในแผนพัฒนาของเทศบาลตำบล และร่วมประเมินผลโครงการพัฒนาของเทศบาลตำบลว่าบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเทศบาลตำบล

ขั้นตอนที่ 5 ร่วมรับผลประโยชน์ โดยร่วมรักษาผลประโยชน์ในแผนพัฒนา ทุกองค์กรได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และเกิดผลตามที่ตั้งจุดประสงค์และเป้าหมายไว้ ทุกคนก็จะได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติร่วมกัน และทุกคนก็ต้องรักษาประโยชน์ที่ได้นี้ให้ได้รับตลอดไป โครงสร้างและขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล ปรากฏตามภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 โครงสร้างและขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล

นอกจากนี้เทศบาลตำบลทุ่งกุลา ยังเปิดโอกาสให้ประชาคมเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ตามโครงสร้างและขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล

สรุปได้ว่า เทศบาลตำบลทุ่งกุลา มีสภาพพื้นที่เหมาะต่อการวางแผนการพัฒนาเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นพื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาท้องถิ่นเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนในเขตพื้นที่ เพื่อพัฒนาลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม และสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรม และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ประมวลผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

สุเนติลักษณ์ ยกเทพ และ ยุภาพร ยุภาศ (2560, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล, ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ที่มีเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ต่างกัน โดยรวมมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนที่มีการศึกษาแตกต่างกัน โดยรวมมีส่วนร่วมแตกต่างกัน ทางสถิติที่ระดับ .05, ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย มีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรได้เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อสนองปัญหาความต้องการของชุมชนทุกครั้ง ควรให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของการปฏิบัติงานของเทศบาล เทศบาลควรแต่งตั้งประชาชนเข้าร่วมเป็นกรรมการในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาเทศบาล ควรให้มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา/ความต้องการของชุมชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนา เทศบาลควรได้จัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพของกลุ่มแม่บ้านเพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชนในท้องถิ่น เทศบาลควรให้เงินค่าตอบแทน/มอบของรางวัลให้แก่ประชาชนที่ได้เข้าร่วมโครงการกับเทศบาล ควรให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนา ควรให้มีส่วนร่วมในโครงการก่อสร้างที่เทศบาลได้ดำเนินการ

ภคมน อินทร์น้อย (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลน้ำคอก อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลน้ำคอก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในผลประโยชน์มากที่สุด รองลงมา มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ตามลำดับ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลน้ำคอก อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และบทบาทหน้าที่ทางสังคม ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลน้ำคอก อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ในภาพรวม แะรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

กিজจา โพนแดน (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมด้านดำเนินการ และการมีส่วนร่วมด้านติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล พบว่า ผู้นำชุมชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้นำชุมชนที่มีอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

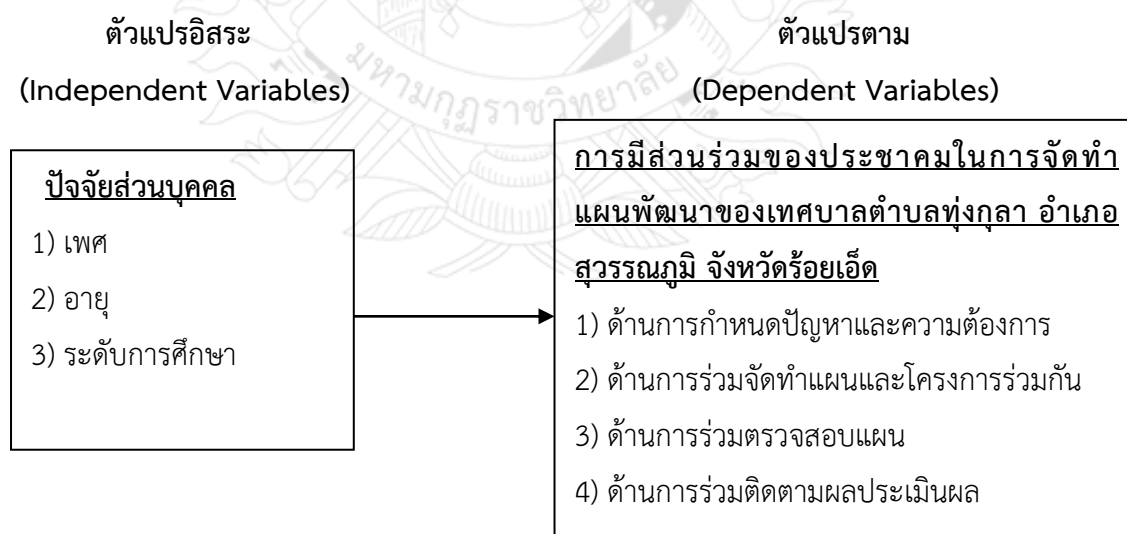
จารุวรรณ วิภาทานัง (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลนาดูน อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลนาดูน อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการนำแผนไปปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหา และการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี จำแนกตามตำแหน่งและหมู่บ้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

สุรารักษ์ ฮาดดา และรัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์ (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการนำไปปฏิบัติหรือดำเนินการ รองลงมา ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการตัดสินใจ และด้านการประเมินผล ตามลำดับ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ ไม่แตกต่างกัน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ทั้งหมดได้กำหนดขั้นตอนทั้งที่คล้ายคลึง และแตกต่างกันเป็นตัวแปรตาม ส่วนตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคลก็เช่นกัน เมื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามแล้ว พบว่า มีทั้งแตกต่าง ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำไปเป็นส่วนประกอบในการอภิปรายผลต่อไป

2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลาร้องไห้ อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้กำหนดปัจจัยส่วนบุคคลไว้สามด้านคือ เพศ อายุ และระดับการศึกษา เป็นตัวแปรอิสระ (Independent Variables) และนำแนวคิดของ ไกวิทย์ พวงงาม ได้กล่าวถึงวิธีการให้กลุ่มประชาคมได้เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วมไว้สี่ด้าน คือ ร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการ การร่วมจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน ร่วมตรวจสอบแผน และร่วมติดตามผลประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยนำมาประยุกต์ใช้เป็นตัวแปรตาม (Dependent Variables) เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย “การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างและทดสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร (Population)

ได้แก่ ประชาชนที่ได้รับการเลือกตั้งจากเวทีประชาคมของชุมชนนั้นๆ และได้รับการแต่งตั้งจากนายกเทศมนตรี ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 14 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 168 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

ได้แก่ ประชาชนที่ได้รับการเลือกตั้งจากเวทีประชาคมของชุมชนนั้นๆ และได้รับการแต่งตั้งจากนายกเทศมนตรี ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 14 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 168 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรทาโรยามาเน่ (Taro Yamane, 1973, P. 158) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 118 คน

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยคำนึงถึงความน่าจะเป็นของประชากรที่ได้รับเลือก ซึ่งจะเป็นไปในแบบการสุ่มไม่เฉพาะเจาะจง ในกรณีนี้ตัวอย่างทุกกลุ่มในประชากรจะมีโอกาสถูกเลือกเท่ากัน ทำให้สามารถคาดคะเน

ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีขั้นตอนวิธีการสุ่มอย่าง (ประกายรัตน์ สุวรรณ, 2548, หน้า 63) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกลุ่มประชากร (Population Size) ได้แก่ ประชาคมซึ่งอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดร้อยเอ็ด และเข้าร่วมประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล ตามบัญชีรายชื่อประชาคมผู้เข้าร่วมประชาคมในการจัดทำแผนเทศบาลตำบลในแต่ละหมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 168 คน

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยคำนวณจากสูตร ทาโรยามาเน่ (Taro Yamane. 1973, P. 158) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สำหรับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 และใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนประชากร จำแนกตามเพศ (ประกายรัตน์ สุวรรณ, 2548, หน้า 328)

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ ในที่นี้กำหนดไว้ที่ .05

แทนค่าในสูตร

$$n = n = \frac{168}{1 + 168(0.05)^2}$$

$$n = 118.30$$

จำนวน 118.30 คน (ประกายรัตน์ สุวรรณ, 2548, หน้า 328)

จากการคำนวณหาขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโรยามาเน่ ดังกล่าว ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 118.30 คน และเพื่อให้ง่ายต่อการจำแนก ผู้วิจัยได้ปัดเศษ จึงกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง 118 คน และเพื่อกระจายข้อมูลตามตำแหน่งต่างๆ โดยใช้สูตรในการคำนวณสัดส่วนจำนวนประชาคม ดังนี้

จำนวนหน่วยตัวอย่างของประชาคมในแต่ละหมู่บ้าน

$$= \frac{\text{จำนวนประชาคมแต่ละหมู่บ้าน} \times 118}{168}$$

168

ขั้นตอนที่ 3 เลือกวิธีการสุ่มตัวอย่าง

1. ใช้วิธีการสุ่มระดับ (Stratified Random Sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างโดยแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มย่อย เรียกว่า ระดับชั้น หรือชั้นภูมิแล้วสุ่มตัวอย่างจากทุกระดับชั้น จากนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เอาหน่วยตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มระดับชั้นตามจำนวนสัดส่วนที่กำหนดตามตัวอย่าง

2. ใช้วิธีการจับสลากโดยรวมรายชื่อหมู่บ้านประชากร เพศชาย หญิง ของกลุ่มตัวอย่างจนครบจำนวนที่ต้องการ ตามตาราง มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังปรากฏตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากร และจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ประชาคมที่เข้าร่วมประชาคม จำแนกตามชุมชน และเพศ

หมู่	ชุมชน	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
1	ชุมชนบ้านสาหร่าย	7	5	12	5	4	9
2	ชุมชนบ้านดอนแคน	9	3	12	6	2	8
3	ชุมชนบ้านสังข์น้อย	9	3	12	6	2	8
4	ชุมชนบ้านฮ่องสังข์	9	3	12	6	2	8
5	ชุมชนบ้านจาน	8	4	12	5	3	8
6	ชุมชนบ้านเตย	8	4	12	5	3	8
7	ชุมชนบ้านโนนตาด	9	3	12	7	2	9
8	ชุมชนบ้านโนนม่วง	9	3	12	7	2	9
9	ชุมชนบ้านขาว	9	3	12	7	2	9
10	ชุมชนบ้านสังข์ใหญ่	9	3	12	7	2	9
11	ชุมชนบ้านโนนสว่าง	9	3	12	6	2	8
12	ชุมชนบ้านเตย	8	4	12	5	3	8
13	ชุมชนบ้านเตย	7	5	12	5	4	9
14	ชุมชนบ้านจาน	8	4	12	5	3	8
รวม		118	50	168	82	36	118

ที่มา : แผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลทุ่งกุลา (พ.ศ.2559-2561)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close-ended Questionnaire) และแบบเลือกตอบ (Check List) เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบเลือกระดับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีห้าช่วงระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ในข้อคำถาม จำนวน 28 ข้อ จำแนกออกเป็นสี่ด้าน คือ ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน ด้านการร่วมตรวจสอบแผน และด้านการร่วมติดตามผลประเมินผล แต่ละด้านมีจำนวนข้อคำถาม คือ

1) ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ	จำนวน 7 ข้อ
2) ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน	จำนวน 7 ข้อ
3) ด้านการร่วมตรวจสอบแผน	จำนวน 7 ข้อ
4) ด้านการร่วมติดตามผลประเมินผล	จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) คำถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งสี่ด้าน

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือและทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) มีขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจาก ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ ข้อมูลจากเอกสาร ตำราวิชาการ แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และงานวิจัยอื่นๆ

3.4.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารงานวิจัย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3.4.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาวางโครงสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และตามกรอบแนวคิดของการวิจัย

3.4.4 สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีข้อคำถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน

3.4.5 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามทฤษฎีความเป็นปรนัย สำนวนการใช้ภาษา และคำชี้แจง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขได้แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 28 ข้อ

3.4.6 หาค่าความเที่ยงตรง (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามฉบับร่างที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบปรับปรุงแก้ไข ทั้งโครงสร้างเนื้อหา (Content and Construct Validity) และสำนวนภาษา (Wording) และประเมินดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-objective Congruence/IOC) จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1) รศ.อุดม พิริยสิงห์ ร.ม.การปกครอง อาจารย์บรรยายพิเศษมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านโครงสร้าง และเนื้อหา และพิจารณาความสอดคล้อง

2) พระมหาอำนาจ มหาวิโร อาจารย์พิเศษสาขาภาษาไทย เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านภาษา และพิจารณาความสอดคล้อง

3) พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ ศน.ม. รัฐศาสตร์การปกครอง อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านโครงสร้าง และเนื้อหา และพิจารณาความสอดคล้อง

3.4.7 ปรับปรุงแก้ไข เสนออาจารย์ที่ปรึกษาได้ตรวจสอบ ความสมบูรณ์ความถูกต้องอีกครั้ง

3.4.8 นำแบบสอบถามหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence : IOC) IOC ตามสูตร ดังนี้

$$\text{สูตร IOC} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์
 $\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนการมีส่วนร่วมจากผู้เชี่ยวชาญ

N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ
ให้คะแนน	+1	ถ้าแน่ใจว่าข้อความวัดได้ตรงวัตถุประสงค์
ให้คะแนน	0	ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อความวัดได้ตรงวัตถุประสงค์
ให้คะแนน	-1	ถ้าแน่ใจว่าข้อความวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

จากข้อความทั้งหมด จำนวน 28 ข้อ โดยเลือกข้อความที่มีค่าตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) เท่ากับ 1.00 จำนวน 28 ข้อ ซึ่งใช้ได้ทั้งหมด

3.4.9 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try-out) แต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ในเขตเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามที่ได้ไปใช้ทดสอบหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการทดสอบคุณภาพทั้งหมด ดังนี้

(1) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ดังนี้ (กัลยา วานิชบัญชา, 2548, หน้า 35)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right)$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	k	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	S_i^2	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

ผลจากการทดสอบ ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.97

3.4.10 นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ เก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) โดยการแจกแบบสอบถามให้กับประชาคมในเขตเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูล โดยดำเนินการ ดังนี้

3.5.1 ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย จากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด นำเรียนนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลทุ่งกุลา

อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด ไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณเป็นหลักเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 30 คน ด้วยวิธีการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งสังเกตคำตอบสภาพทั่วไปประกอบการพิจารณา และตรวจให้คะแนนแบบสอบถามแต่ละข้อ โดยกำหนด ค่าน้ำหนัก หรือคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert's Scale) ซึ่งกำหนดค่าคะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 99)

ระดับมากที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น 5
ระดับมาก	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น 4
ระดับปานกลาง	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น 3
ระดับน้อย	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น 2
ระดับน้อยที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น 1

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ จากนั้นนำไปลงรหัส(Coding) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อช่วยในการคำนวณและวิเคราะห์ตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

3.6.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

3.6.2 วิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.6.3 วิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายข้อ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยค่าระดับการมีส่วนร่วมดังกล่าว จะมีค่าเท่ากับค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-5.00 ซึ่งใช้การแปลผลตามเกณฑ์การวิเคราะห์ โดยใช้เกณฑ์ดังนี้ (สรชัย พิศาลบุตร, 2549, หน้า 8)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

3.6.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาล ตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาคมที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา โดยวิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบสมมติฐาน ค่า t-test (Independent Deviation) และค่าความแปรปรวนทางเดียว One-way-ANOVA or F-test โดยใช้ค่า t-test ทดสอบความแตกต่างของตัวแปรอิสระ ที่มีจำนวนสองกลุ่ม และ F-test (One-way ANOVA) ทดสอบความแตกต่างของตัวแปรอิสระ ที่มีจำนวนตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป

3.6.5 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.7.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1) ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence หรือ (IOC)

2) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม แบบแอลฟา (Alpha Coefficient)

3.7.2 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่

1) ความถี่ (Frequency)

2) ร้อยละ (Percentage)

3) ค่าเฉลี่ย (Mean)

4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.7.3 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) ทดสอบสมมติฐาน t-test (Independent)

2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) หรือ (F-test)

สูตรการหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1) ค่าความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามแต่ละข้อ (Index of Item Objective Congruence) (สมนึก ภัททิยธนี, 2551, หน้า 221)

$$IOC = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ IOC = ดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหาหรือระหว่างข้อสอบกับวัตถุประสงค์

$$\sum X = \text{ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน}$$

$$N = \text{จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด}$$

3) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 117-119)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right)$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

k แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

S_i^2 แทน ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ

S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

4) ค่าร้อยละ (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 122)

$$P = \frac{X \times 100}{N}$$

P = ค่าร้อยละ

X = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

5) ค่าเฉลี่ย (Mean) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 123-124)

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

$$\bar{X} = \text{ค่าเฉลี่ย}$$

$$\sum X = \text{ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม}$$

$$N = \text{จำนวนประชากร}$$

6) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 126)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

$$S = \text{ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)}$$

$$\sum fx = \text{ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ}$$

$$N = \text{จำนวนประชากร}$$

7) ทดสอบสมมติฐาน (t-test) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 109)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t = ค่าที-เทสต์ (t- test)

\bar{X}_1, \bar{X}_2 = ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

S_1^2, S_2^2 = ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

n_1, n_2 = จำนวนคะแนนของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

8) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว(One-way ANOVA) หรือF-test (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2536, หน้า 95)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

F = อัตราส่วนของความแปรปรวน

MS_b = ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w = ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

MS_w = ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย “การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลารักษา อําเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ทดสอบความแตกต่างระหว่าง 2 กลุ่ม
F	แทน	ทดสอบความแตกต่างระหว่าง 3 กลุ่มขึ้นไป
df	แทน	ขั้นของความเป็นอิสระ (degree of freedom)
SS	แทน	ผลรวมกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
Sig	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติ (Significance)

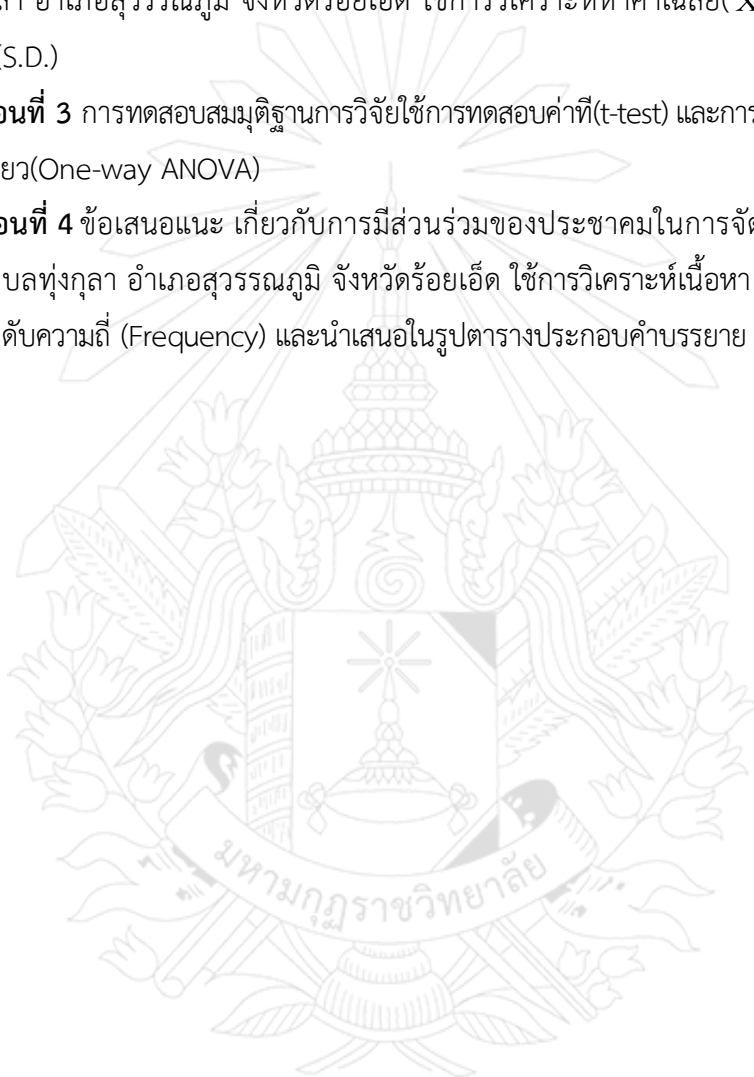
4.2 ขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (SI Gercentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วม ของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนา ของเทศบาล ตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัยใช้การทดสอบค่าที(t-test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว(One-way ANOVA)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนา ของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วเรียงลำดับความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏตามตารางที่ 4.1 - 4.3

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	82	69.50
หญิง	36	30.50
รวม	118	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 69.50 และเพศหญิง จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 30.50

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 30 ปี	25	21.20
31 - 40 ปี	51	43.20
41 ปีขึ้นไป	42	35.60
รวม	118	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 43.20 รองลงมา คือ อายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 35.60 และอายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 21.20

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	57	48.30
มัธยมศึกษา/หรือเทียบเท่า	42	35.60
ปริญญาตรีขึ้นไป	19	16.10
รวม	118	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 48.30 รองลงมา คือ มัธยมศึกษา/เทียบเท่า จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 35.60 และปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 16.10

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังตารางที่ 4.4 – 4.9

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำ แผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา	ระดับการมีส่วนร่วม			
	\bar{X}	S.D.	อันดับ	แปลผล
1. ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ	4.32	0.39	2	มาก
2. ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน	4.25	0.59	3	มาก
3. ด้านการร่วมตรวจสอบแผน	4.23	0.56	4	มาก
4. ด้านการร่วมติดตามผลประเมินผล	4.34	0.57	1	มาก
รวม	4.28	0.41	-	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการร่วมติดตามผลประเมินผล ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน และด้านการร่วมตรวจสอบแผน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของ
 ประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ
 จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ โดยรวมและรายข้อ

ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ	ระดับการมีส่วนร่วม			
	(\bar{x})	S.D.	อันดับ	แปลผล
1. ร่วมเสนอปัญหาความต้องการของชุมชนต่อ คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล	4.41	0.64	1	มาก
2. ร่วมวิเคราะห์ปัญหาความต้องการในการพัฒนาชุมชนกับ คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล	4.39	0.64	2	มาก
3. ร่วมตัดสินใจเลือกปัญหาและความต้องการ ในการพัฒนา ชุมชน เพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล	4.31	0.80	4	มาก
4. ร่วมเสนอแนะการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ	4.33	0.66	3	มาก
5. ร่วมเสนอแนะในการส่งเสริมรายได้ชุมชน	4.30	0.82	5	มาก
6. ร่วมแสดงความคิดเห็นลำดับความสำคัญของปัญหาและความ ต้องการในการพัฒนาชุมชน	4.29	0.81	6	มาก
7. ร่วมออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านข้อมูลปัญหาความ ต้องการของชุมชนต่อที่ประชุม	4.22	0.78	7	มาก
รวม	4.32	0.39	-	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาล
 ตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ โดยรวม
 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทั้งเจ็ดข้อ เรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหา
 น้อย คือ ข้อ 1 ที่ว่า “ร่วมเสนอปัญหาความต้องการของชุมชนต่อคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา
 เทศบาล” รองลงมา คือ ข้อ 2 ที่ว่า “ร่วมวิเคราะห์ปัญหาความต้องการในการพัฒนาชุมชนกับ
 คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 7 ที่ว่า “ร่วมออกเสียง
 สนับสนุนหรือคัดค้านข้อมูลปัญหาความต้องการของชุมชนต่อที่ประชุม”

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของ
 ประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ
 จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการจัดทำแผนและโครงการ โดยรวมและรายข้อ

ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน	ระดับการมีส่วนร่วม			
	(\bar{x})	S.D.	อันดับ	แปลผล
1. วางแผน และกำหนดแนวทางแก้ไขให้ตรงกับความต้องการของประชาชน	4.31	0.68	2	มาก
2. ร่วมวางแผน และนโยบายแผนงานโครงการหรือกิจกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน	4.30	0.69	3	มาก
3. ร่วมกำหนดทรัพยากร และแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการพัฒนาเทศบาล	4.22	0.65	4	มาก
4. การร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างสูงสุด	4.33	0.69	1	มาก
5. การร่วมค้นหารูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขหรือลดปัญหาของชุมชน	4.21	0.79	5	มาก
6. การร่วมกำหนดวิธีการในแผนพัฒนาเทศบาล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาของชุมชน	4.21	0.79	5	มาก
7. ร่วมกำหนด และวางแผนงานโครงการหรือกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน เพื่อบรรลุลงในแผนพัฒนาเทศบาล	4.21	0.79	5	มาก
รวม	4.25	0.59	-	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งเจ็ดข้อ เรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย คือ ข้อ 4 ที่ว่า “การร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างสูงสุด” รองลงมา คือ ข้อ 1 ที่ว่า “วางแผน และกำหนดแนวทางแก้ไขให้ตรงกับความต้องการของประชาชน” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดมีสามข้อ คือ ข้อ 5,6,7 ที่ว่า “การร่วมค้นหารูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขหรือลดปัญหาของชุมชน การร่วมกำหนดวิธีการในแผนพัฒนาเทศบาล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ร่วมกำหนด และวางแผนงานโครงการหรือกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน เพื่อบรรลุลงในแผนพัฒนาเทศบาล”

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของ
 ประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ
 จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบแผนพัฒนา โดยรวมและรายข้อ

ด้านการร่วมตรวจสอบแผน	ระดับการมีส่วนร่วม			
	(\bar{X})	S.D.	อันดับ	แปลผล
1. ร่วมติดตามตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่างพัฒนา เทศบาล หลังจากทีคณะกรรมการจัดทำแผนฯจัดทำเสร็จ แล้ว	4.24	0.78	4	มาก
2. เชิญชวนประชาชนในพื้นที่ ร่วมติดตามตรวจสอบเนื้อหาสาระ ของร่างพัฒนาเทศบาล	4.11	0.87	7	มาก
3. แสดงความคิดเห็นสนับสนุนหรือคัดค้านเนื้อหาสาระของ ร่างพัฒนาเทศบาล ต่อคณะกรรมการจัดทำแผนฯ	4.25	0.78	3	มาก
4. เข้าฟังการประชุมสภาเทศบาล เพื่อพิจารณาตรวจสอบ ร่างพัฒนาเทศบาล	4.21	0.69	6	มาก
5. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของแผนพัฒนา เทศบาล ต่อที่ประชุมสภาเทศบาล	4.21	0.70	5	มาก
6. ตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่างพัฒนาเทศบาล ที่ผ่าน ความเห็นชอบจาก สภาเทศบาล	4.35	0.73	1	มาก
7. ตรวจสอบเนื้อหาสาระของแผนพัฒนาเทศบาลที่ประกาศใช้ แล้วว่ามีเนื้อหาถูกต้องตามที่สภาเทศบาลเห็นชอบ	4.27	0.71	2	มาก
รวม	4.23	0.56	-	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาล
 ตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการร่วมตรวจสอบแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก
 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุดเจ็ดข้อ เรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ข้อ 6
 ที่ว่า “ตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่างพัฒนาเทศบาล ที่ผ่านความเห็นชอบจาก สภาเทศบาล ”
 รองลงมา คือ ข้อ 7 ที่ว่า “ตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่างพัฒนาเทศบาล ที่ผ่านความเห็นชอบ
 จาก สภาเทศบาล” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 2 ที่ว่า “เชิญชวนประชาชนในพื้นที่ ร่วมติด
 ตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่างพัฒนาเทศบาล ”

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของ
 ประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลลา อำเภอสวรรณภูมิ
 จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามประเมินผล โดยรวมและรายข้อ

ด้านการร่วมติดตามผลประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วม			
	(\bar{X})	S.D.	อันดับ	แปลผล
1. ร่วมปฏิบัติตามแผนงานโครงการแผนพัฒนาเทศบาล เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	4.19	0.77	7	มาก
2. ร่วมประสานในการดำเนินโครงการเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเทศบาล	4.20	0.79	6	มาก
3. ร่วมควบคุม ติดตามโครงการหรือกิจกรรมที่เทศบาล ดำเนินการเพื่อให้ตามเป้าหมายในแผนพัฒนาของเทศบาล	4.21	0.76	5	มาก
4. ร่วมปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาของเทศบาลให้มี ประสิทธิภาพ	4.47	0.66	2	มาก
5. ร่วมใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาตามแผนพัฒนา เทศบาล	4.58	0.64	1	มากที่สุด
6. ร่วมบำรุงรักษาโครงการที่เทศบาลทำไว้ให้ใช้ประโยชน์ได้ ตลอดไป	4.38	0.78	4	มาก
7. ร่วมประเมินผลในโครงการพัฒนาของเทศบาลว่าบรรลุผล ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเทศบาล	4.40	0.64	3	มาก
รวม	4.34	0.57	-	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล
 ทุ่งกุลลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการร่วมติดตามผลประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก
 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุดหนึ่งข้อ คือ ข้อที่ 5 ที่ว่า “ร่วมใช้ประโยชน์จากโครงการ
 พัฒนาตามแผนพัฒนาเทศบาล” และอยู่ในระดับมากหกข้อ เรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย
 คือ ข้อ 4 ที่ว่า “ร่วมปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาของเทศบาลให้มีประสิทธิภาพ” รองลงมา
 คือ ข้อ 7 ที่ว่า “ร่วมประเมินผลในโครงการพัฒนาของเทศบาลว่าบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด
 ไว้ในแผนพัฒนาเทศบาล” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “ร่วมควบคุม ติดตามโครงการ
 หรือกิจกรรมที่เทศบาล ดำเนินการเพื่อให้ตามเป้าหมายในแผนพัฒนาของเทศบาล”

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบปรากฏผลดังตารางที่ 4.9-4.14

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลา	เพศชาย (n= 82)			เพศหญิง (n= 36)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ	4.32	0.39	มาก	4.31	0.41	มาก
2. ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน	4.26	0.58	มาก	4.23	0.62	มาก
3. ด้านการร่วมตรวจสอบแผน	4.25	0.60	มาก	4.18	0.47	มาก
4. ด้านการร่วมติดตามผลประเมินผล	4.36	0.57	มาก	4.31	0.56	มาก
รวม	4.30	0.43	มาก	4.26	0.35	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผลปรากฏดังต่อไปนี้

ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า เพศชาย มีความพึงพอใจมากกว่าเพศหญิง

ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า เพศชาย มีความพึงพอใจมากกว่าเพศหญิง

ด้านการร่วมตรวจสอบแผน พบว่า ประชาคมที่มีเพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการร่วมตรวจสอบแผน โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า เพศชาย มีความพึงพอใจมากกว่าเพศหญิง

ด้านการร่วมติดตามผลประเมินผล พบว่า ประชาคมที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการร่วมติดตามผลประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า เพศชาย มีความพึงพอใจมากกว่าเพศหญิง

ตารางที่ 4.10 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วมของ ประชาคมในการจัดทำ แผนพัฒนาเทศบาล ตำบลทุ่งกุลา	เพศชาย (n= 82)			เพศหญิง (n= 36)			t	Sig
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการกำหนดปัญหา และความต้องการ	4.32	0.39	มาก	4.31	0.41	มาก	0.52	.89
2. ด้านการร่วมจัดทำแผน และโครงการร่วมกัน	4.26	0.58	มาก	4.23	0.62	มาก	0.71	.83
3. ด้านการร่วมตรวจสอบ แผน	4.25	0.60	มาก	4.18	0.47	มาก	0.02	.50
4. ด้านการร่วมติดตามผล ประเมินผล	4.36	0.57	มาก	4.31	0.56	มาก	0.92	.70
รวม	4.30	0.43	มาก	4.26	0.35	มาก	0.28	.64

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ประชาคมที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของ
 ประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ
 จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วมของ ประชาคมในการ จัดทำแผนพัฒนา เทศบาลตำบล	อายุ								
	ไม่เกิน 30 ปี (n= 25)			31-40 ปี (n= 51)			41 ปีขึ้นไป (n= 42)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการกำหนด ปัญหาและ ความต้องการ	4.39	0.44	มาก	4.30	0.36	มาก	4.29	0.40	มาก
2. ด้านการร่วม จัดทำแผนและ โครงการร่วมกัน	4.28	0.65	มาก	4.29	0.52	มาก	4.19	0.65	มาก
3. ด้านการร่วม ตรวจสอบแผน	4.17	0.59	มาก	4.19	0.54	มาก	4.31	0.57	มาก
4. ด้านการร่วม ติดตามผล ประเมินผล	4.20	0.59	มาก	4.32	0.56	มาก	4.45	0.54	มาก
รวม	4.26	0.42	มาก	4.27	0.38	มาก	4.31	0.44	มาก

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ประชาคมที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของ
 เทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน เมื่อ
 พิจารณาเป็นรายด้าน ผลปรากฏดังต่อไปนี้

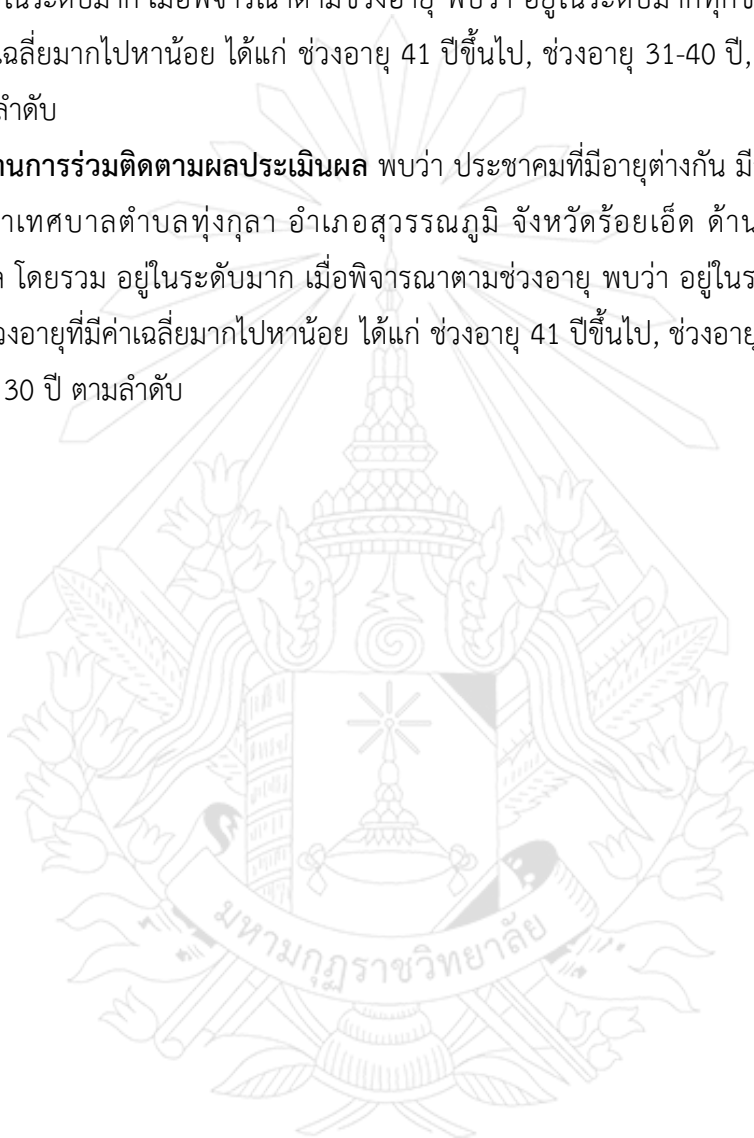
ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ พบว่า ประชาคมที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการ
 จัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการกำหนดปัญหาและ
 ความต้องการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกช่วงอายุ
 เรียงจากช่วงอายุที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ช่วงอายุไม่เกิน 30 ปี, 31-40 ปี, และช่วงอายุ 41
 ปีขึ้นไป ตามลำดับ

ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน พบว่า ประชาคมที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมใน
 การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการร่วมจัดทำแผน
 และโครงการร่วมกัน โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุ พบว่า อยู่ในระดับมากทุก

ช่วงอายุ เรียงจากช่วงอายุที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ช่วงอายุ 31-40 ปี, ไม่เกิน 30 ปี, และช่วงอายุ 41 ปีขึ้นไป ตามลำดับ

ด้านการร่วมตรวจสอบแผน พบว่า ประชาคมที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการร่วมตรวจสอบแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกช่วงอายุ เรียงจากช่วงอายุที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ช่วงอายุ 41 ปีขึ้นไป, ช่วงอายุ 31-40 ปี, และ ช่วงอายุไม่เกิน 30 ปี ตามลำดับ

ด้านการร่วมติดตามผลประเมินผล พบว่า ประชาคมที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการร่วมติดตามผลประเมินผล โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกช่วงอายุ เรียงจากช่วงอายุที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ช่วงอายุ 41 ปีขึ้นไป, ช่วงอายุ 31-40 ปี, และ ช่วงอายุไม่เกิน 30 ปี ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	0.17	2	0.86	0.53	0.58
	ภายในกลุ่ม	18.35	115	0.16		
	รวม	18.52	117			
2. ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน	ระหว่างกลุ่ม	0.22	2	0.11	0.30	0.73
	ภายในกลุ่ม	41.52	115	0.36		
	รวม	41.74	117			
3. ด้านการร่วมตรวจสอบแผน	ระหว่างกลุ่ม	0.43	2	0.21	0.68	0.50
	ภายในกลุ่ม	36.81	115	0.32		
	รวม	37.24	117			
4. ด้านการร่วมติดตามผลประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	1.08	2	0.54	1.70	0.18
	ภายในกลุ่ม	36.61	115	0.31		
	รวม	37.69	117			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.06	2	0.03	0.16	0.84
	ภายในกลุ่ม	19.75	115	0.17		
	รวม	19.81	117			

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ประชาคมที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของ
 ประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลลา อำเภอสวรรณภูมิ
 จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมของ ประชาคมในการ จัดทำแผนพัฒนา เทศบาลตำบล	ระดับการศึกษา								
	ประถมศึกษา (n= 57)			มัธยมศึกษาหรือ เทียบเท่า (n= 42)			ปริญญาตรีขึ้นไป (n= 19)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการกำหนด ปัญหาและ ความต้องการ	4.30	0.39	มาก	4.26	0.37	มาก	4.48	0.42	มาก
2. ด้านการร่วม จัดทำแผนและ โครงการร่วมกัน	4.23	0.58	มาก	4.18	0.61	มาก	4.47	0.55	มาก
3. ด้านการร่วม ตรวจสอบแผน	4.31	0.57	มาก	4.17	0.52	มาก	4.11	0.61	มาก
4. ด้านการร่วม ติดตามผล ประเมินผล	4.41	0.53	มาก	4.34	0.57	มาก	4.15	0.62	มาก
รวม	4.32	0.39	มาก	4.23	0.42	มาก	4.30	0.44	มาก

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ประชาคมแต่ละระดับการศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา
 เทศบาลตำบลทุ่งกุลลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน เมื่อ
 พิจารณาเป็นรายด้าน ผลปรากฏดังต่อไปนี้

ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ พบว่า ประชาคม แต่ละระดับการศึกษา มีส่วน
 ร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการกำหนด
 ปัญหาและความต้องการ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า อยู่ใน
 ระดับมากทุกระดับการศึกษา เรียงจากระดับการศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ระดับ
 ปริญญาตรีขึ้นไป, ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ตามลำดับ

ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน พบว่า ประชาคมแต่ละระดับการศึกษา มีส่วน
 ร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการร่วม
 จัดทำแผนและโครงการร่วมกัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า อยู่

ในระดับมากทุกระดับการศึกษา เรียงจากระดับการศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ระดับปริญญาตรีขึ้นไป, ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ตามลำดับ

ด้านการร่วมตรวจสอบแผน พบว่า ประชาคมแต่ละระดับการศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการร่วมตรวจสอบแผนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมากทุกระดับการศึกษา เรียงจากระดับการศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ระดับประถมศึกษา, มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า และปริญญาตรีเท่าขึ้นไป ตามลำดับ

ด้านการร่วมติดตามผลประเมินผล พบว่า ประชาคมแต่ละระดับการศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการร่วมติดตามผลประเมินผล อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมากทุกระดับการศึกษา เรียงจากระดับการศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ระดับประถมศึกษา, มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า และปริญญาตรีเท่าขึ้นไป ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมของประชาคม ในการจัดทำแผนพัฒนา เทศบาลตำบลทุ่งกุลลา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านการกำหนดปัญหา และความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	0.69	2	0.34	2.22	0.11
	ภายในกลุ่ม	17.83	115	0.15		
	รวม	18.52	117			
2. ด้านการร่วมจัดทำแผน และโครงการร่วมกัน	ระหว่างกลุ่ม	1.15	2	0.58	1.64	0.19
	ภายในกลุ่ม	40.59	115	0.35		
	รวม	41.74	117			
3. ด้านการร่วมตรวจสอบ แผน	ระหว่างกลุ่ม	0.82	2	0.41	1.29	0.27
	ภายในกลุ่ม	36.42	115	0.31		
	รวม	37.24	117			
4. ด้านการร่วมติดตามผล ประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	0.95	2	0.47	1.49	0.22
	ภายในกลุ่ม	36.74	115	0.31		
	รวม	37.69	117			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.16	2	0.08	0.48	0.62
	ภายในกลุ่ม	19.65	115	0.17		
	รวม	19.81	117			

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ประชาคมที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ตอนที่ 4 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะของประชาคมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลารำไร อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏตามตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะของประชาคม เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลารำไร อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อ	ข้อเสนอแนะ ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ	ความถี่
1	ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมกำหนดปัญหา และความต้องการ มากยิ่งขึ้น	7
ข้อเสนอแนะ ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน		
1	ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมกำหนดทรัพยากร และแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการพัฒนาเทศบาล มากยิ่งขึ้น	12
ข้อเสนอแนะด้านการร่วมตรวจสอบแผน		
1	ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมตรวจสอบงบประมาณในการจัดทำแผนพัฒนา และโครงการต่างๆ มากยิ่งขึ้น	20
2	ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมติดตามตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่างแผนพัฒนา มากยิ่งขึ้น	17
ข้อเสนอแนะ ด้านการร่วมติดตามประเมินผล		
1	ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมติดตามประเมินผลในโครงการหรือกิจกรรมที่เทศบาลดำเนินการ มากยิ่งขึ้น	15

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ประชาคม ได้เสนอแนะเพิ่มเติมประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลารำไร อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมกำหนดปัญหา และความต้องการมากยิ่งขึ้น

ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมกำหนดทรัพยากร และแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการพัฒนาเทศบาล มากยิ่งขึ้น

ด้านการร่วมตรวจสอบแผน ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมตรวจสอบงบประมาณในการจัดทำแผนพัฒนา และโครงการต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมติดตามตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่างแผนพัฒนามากยิ่งขึ้น

ด้านการร่วมติดตามผลประเมินผล ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมติดตามประเมินผลในโครงการหรือกิจกรรม ที่เทศบาลดำเนินการ มาก

โดยสรุป ประชาคมได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ลำดับตามความถี่สูงไปหาต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมตรวจสอบงบประมาณในการจัดทำแผนพัฒนา และโครงการต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมติดตามตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่างแผนพัฒนามากยิ่งขึ้น และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมติดตามประเมินผลในโครงการหรือกิจกรรมที่เทศบาลดำเนินการมากยิ่งขึ้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน และ3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าเอกสาร ทฤษฎี แนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยตั้งสมมติฐานการวิจัยว่า ประชาคมที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาคมซึ่งอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามบัญชีรายชื่อประชาคมในแต่ละหมู่บ้านรวมทั้งสิ้นจำนวน 168 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณจากสูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 118 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามปลายปิดจำนวน 28 ข้อ โดยแบ่งออกเป็นสี่ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ ด้านการจัดทำแผนและโครงการ ด้านการตรวจสอบแผนพัฒนา และด้านการติดตามประเมินผล ผู้วิจัยใช้ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และเป็นแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวนสี่ด้าน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้ t-test และ F-test (One-way ANOVA) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถสรุปผลของการวิจัยตามข้อค้นพบได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผล

5.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 69.50 มีอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 35.60 และมีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 48.30

5.1.2 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการร่วมติดตามผลประเมินผล ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน และด้านการตรวจสอบแผน ตามลำดับ เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1) ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ

พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทั้งเจ็ดข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “ร่วมเสนอปัญหาความต้องการของชุมชนต่อคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือข้อ 7 ที่ว่า “ร่วมออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านข้อมูลปัญหาความต้องการของชุมชนต่อที่ประชุม”

2) ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน

พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 4 ที่ว่า “การร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อหมู่บ้านอย่างมากที่สุด” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดสามข้อ คือ ข้อ 5 , 6 และ 7 ที่ว่า “ร่วมค้นหารูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขหรือลดปัญหาของหมู่บ้าน, การร่วมกำหนดวิธีการในแผนพัฒนาเทศบาล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน และร่วมกำหนดและวางแผนงานโครงการหรือกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน เพื่อบรรจุลงในแผนพัฒนาเทศบาล”

3) ด้านการตรวจสอบแผน

พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทั้งเจ็ดข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 6 ที่ว่า “ตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่างแผนพัฒนาเทศบาลที่ผ่านความเห็นชอบจากสภาเทศบาล” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 2 ที่ว่า “เชิญชวนประชาชนในพื้นที่ร่วมติดตามตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่างแผนพัฒนาเทศบาล”

4) ด้านการร่วมติดตามผลประเมินผล

พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการร่วมติดตามผลประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุดหนึ่งข้อและระดับมากหกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ข้อ 5 ที่ว่า “ร่วมใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาตามแผนพัฒนาเทศบาล” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “ร่วมปฏิบัติตามแผนโครงการแผนพัฒนาเทศบาลเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ”

5.1.3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ประชาคมที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาคมที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

สมมติฐานที่ 2 ประชาคมที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาคมที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

สมมติฐานที่ 3 ประชาคมที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่า ประชาคมที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

5.2 อภิปรายผล

การวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยที่น่าสนใจเห็นควรนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

5.2.1 การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า** เทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้จัดทำแผนพัฒนาประจำปี โดยเปิดโอกาสให้ประชาคมเข้าร่วมในการจัดทำแผนเพื่อร่วมพัฒนาท้องถิ่นในทุกขั้นตอนของการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สุรารักษ์ ฮาดดา และรัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์ ได้ทำการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายชื่อเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1) **ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ** พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า** ประชาคมต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลาในทุกขั้นตอนของการจัดทำแผน เพื่อเสนอความต้องการ ความเดือดร้อน และของบประมาณเพื่อพัฒนาชุมชน อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาคมมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรารักษ์ ฮาดดา และรัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์ ได้ทำการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ด้านการนำไปปฏิบัติหรือดำเนินการ อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการนำไปปฏิบัติหรือดำเนินการ รองลงมา ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการตัดสินใจ และด้านการประเมินผล ตามลำดับ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ

จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ ไม่แตกต่างกัน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “ร่วมเสนอปัญหาความต้องการของชุมชนต่อคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล” ซึ่งมีระดับการแปลผลในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** ประชาคมอาจเห็นว่าการประชุมระดับหมู่บ้านถือเป็นเรื่องใกล้ตัวมีโอกาสได้พบปะเพื่อนบ้านใกล้เรือนเคียงด้วย และการประชุมประชาคมหมู่บ้านจัดที่หมู่บ้านของตนเอง จึงทำให้ประชาคมมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาและตรงกับความต้องการของชุมชนได้ ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ **ชูศักดิ์ เทียงตรง** ให้คำอธิบายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมรับผิดชอบทั้งหมด หรือแต่เพียงบางส่วนในการบริหารงานท้องถิ่นตามแนวคิดที่ว่า ถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่น แล้วรัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมจะเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 7 ที่ว่า “ร่วมออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านข้อมูลปัญหาความต้องการของชุมชนต่อที่ประชุม” ซึ่งมีระดับการแปลผลในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** ประชาคมอาจเห็นว่าได้มีการร่วมเสนอปัญหาความต้องการ หรือร่วมวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของชุมชนต่อคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลแล้วพอสมควร จึงไม่ได้ร่วมออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านข้อมูลปัญหาความต้องการของชุมชนต่อที่ประชุม ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ **ทวิศักดิ์ นพเกษตร** ได้ให้ความหมายของประชาคมตำบลไว้ว่า ประชาคม หมายถึง การที่ประชาชนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีอุดมคติร่วมกันหรือมีความเชื่อร่วมกันในบางเรื่อง มีการติดต่อสื่อสารกันหรือมีการรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความรัก มีมิตรภาพ มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติบางสิ่งบางอย่าง และมีระบบการจัดการในระดับกลุ่ม

2) **ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน** พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** ประชาชนอาจต้องการนำปัญหาของหมู่บ้านเพื่อจัดทำแผน และโครงการให้ครบถ้วนในแผนพัฒนา อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาคมมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ **สุรารักษ์ ฮาดดา และรัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์** ได้ทำการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 4 ที่ว่า “การร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อหมู่บ้านอย่างมากที่สุด” ซึ่งมีระดับการแปลผลในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้** **อภิปรายได้ว่า** ประชาคมอาจเห็นว่าการร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อหมู่บ้านอย่างมากที่สุด เป็นแนวทางในการตัดสินใจร่วมกัน จึงมีส่วนร่วมมากพอสมควร ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ **สมพันธ์ เตชะอธิก** ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของประชาคมไว้ว่าประกอบด้วยปัจจัยสำคัญดัง ข้อ 1) มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน คนในองค์กรหรือกลุ่มประชาคมจะต้องมองเห็นอนาคตข้างหน้าร่วมกัน รู้และเข้าใจร่วมกันถึงทิศทางข้างที่จะไปด้วยกันหรือทำกิจกรรมร่วมกัน ดังนั้นการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันจึงมีความจำเป็น

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 5,6,7 ที่ว่า “การร่วมค้นหารูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขหรือลดปัญหาของชุมชน, การร่วมกำหนดวิธีการในแผนพัฒนาเทศบาลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาของชุมชน และร่วมกำหนดและวางแผนงานโครงการหรือกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนเพื่อบรรลุลงในแผนพัฒนาเทศบาล” ซึ่งมีระดับการแปลผลในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้** **อภิปรายได้ว่า** ประชาคมอาจเห็นว่าการร่วมค้นหารูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขหรือลดปัญหาของชุมชน, การร่วมกำหนดวิธีการในแผนพัฒนาเทศบาลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาของชุมชน และร่วมกำหนดและวางแผนงานโครงการหรือกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนเพื่อบรรลุลงในแผนพัฒนาเทศบาล ประชาคมได้เข้าร่วมในการวางแผนและกำหนดแนวทางแก้ไขให้ตรงกับความต้องการและร่วมวางแผนและนโยบายแผนงานโครงการหรือกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านแล้ว ซึ่งทำให้ประชาคมไม่ค่อยเข้าร่วมในสามประเด็นนี้

3) **ด้านการร่วมตรวจสอบแผน** พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการร่วมตรวจสอบแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า** ประชาคมอาจเห็นว่าด้านการตรวจสอบแผนพัฒนาประชาคมจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมให้มาก และอีกประการหนึ่งเทศบาลตำบลได้เปิดโอกาสให้ประชาคมเข้าไปมีส่วนร่วมได้เต็มที่ อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาคมมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการร่วมตรวจสอบแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุนติลักษณ์ ยกเทพ และ ยุภาพร ยุภาศ** (2560, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 6 ที่ว่า “ตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่างแผนพัฒนาเทศบาล ที่ผ่านความเห็นชอบจากสภาเทศบาล” ซึ่งมีระดับการแปลผลอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้** ว่า ประชาคมอาจเห็นว่าการเข้าร่วมตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่างแผนพัฒนาเทศบาลที่ผ่านความเห็นชอบจากสภาเทศบาล เพื่อพิจารณาตรวจสอบร่างแผนพัฒนาเทศบาลว่ามีความถูกต้องตรงกับปัญหาความต้องการของประชาชนหรือไม่ อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในรายข้อนี้สูงกว่าข้ออื่นๆ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 2 ที่ว่า “เชิญชวนประชาชนในพื้นที่ร่วมติดตามตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่างแผนพัฒนาเทศบาล” ซึ่งมีระดับการแปลผลในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้** ว่า ประชาคมอาจเห็นว่าทางเทศบาลไม่ได้เชิญชวนประชาชนร่วมติดตามตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่างแผนพัฒนาเทศบาลเท่าที่ควร อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาคมมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในรายข้อนี้ต่ำกว่าข้ออื่นๆ

4) ด้านการร่วมติดตามผลประเมินผล พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** ประชาคมอาจเห็นว่าการติดตามประเมินผลในแผนงานโครงการต่างๆ ของเทศบาล ประชาคมควรเข้าร่วมติดตามและประเมินผลในทุกขั้นตอนทุกกระบวนการ ทุกแผนงานทุกโครงการว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลของตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรารักษ์ ฮาดดา และรัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์ ได้ทำการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 5 ที่ว่า “ร่วมใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาตามแผนพัฒนาเทศบาล” ซึ่งมีระดับการแปลผลในระดับมากที่สุด **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** ประชาคมอาจต้องการร่วมใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาต่างๆตามแผนพัฒนาเทศบาล อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาคมมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในรายข้อนี้สูงกว่าข้ออื่นๆ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “ร่วมควบคุม ติดตามโครงการหรือกิจกรรมที่เทศบาล ดำเนินการเพื่อให้ตามเป้าหมายในแผนพัฒนาของเทศบาล” ซึ่งมีระดับการแปลผลในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** ประชาคมติดตามประเมินผลควบคุม ติดตามโครงการหรือกิจกรรมที่เทศบาล ดำเนินการเพื่อให้ตามเป้าหมายในแผนพัฒนาของเทศบาลไม่มากนัก เพราะไม่ต้องการเข้าไปยุ่งเกี่ยว อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาคมมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกุลา

อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในรายชื่อนี้ต่ำกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ **ทวีทอง หงส์วิวัฒน์** ได้กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ข้อ 3) ด้านการตรวจสอบแผน ร่วมตรวจสอบแผนโครงการ ตรวจสอบการบริหารงาน ตรวจสอบระบบขั้นตอนการทำงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

5.2.2 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

1) **เพศ** การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Hypothesis) **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** การที่ประชาคมไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงจะมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มากน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าเพศใดๆ แต่ขึ้นอยู่กับแต่ละเพศต่างกันได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนานำพาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขส่วนรวม ดังนั้น ประชาคมทั้งเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุนตลักษณ์ ยกเทพ และ ยุภาพร ยูภาศ** ได้ทำการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ที่มีเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ต่างกัน โดยรวมมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

2) **อายุ** การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Hypothesis) **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** การที่ประชาคมไม่ว่าจะเป็นช่วงอายุใดจะมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มากน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าช่วงอายุใดๆ แต่ขึ้นอยู่กับทุกช่วงอายุต่างกันได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนานำพาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขส่วนรวม ดังนั้น ประชาคมทั้งสามช่วงอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ภคมน อินทร์น้อย** ได้ทำการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลน้ำคอก อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ผลการวิจัย พบว่า เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลน้ำคอก อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และบทบาทหน้าที่ทางสังคม ต่างกัน มีส่วนร่วม

ในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลน้ำคอก อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ในภาพรวมแบะรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3) ระดับการศึกษา การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** การที่ประชาคมไม่ว่าจะเป็นจะอยู่ในระดับการศึกษาใด จะมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มากน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าระดับการศึกษานั้นๆ แต่ขึ้นอยู่กับโอกาสทุกระดับการศึกษาต่างกันได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนานำพาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขส่วนรวม ดังนั้น ประชาคมทั้งสามระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรารักษ์ ฮาดดา และรัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์ ได้ทำการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัย พบว่า เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ ไม่แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ผู้วิจัยจึงได้มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า ประชาคมมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นเทศบาลตำบล ควรรักษาและพัฒนาแนวทางให้ประชาคมมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลต่อไปอีกให้ถึงที่สุดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วมของประชาคมให้มากที่สุดขึ้นทั้งสี่ด้าน

1) ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการกำหนดปัญหาและความต้องการ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลทุ่งกุลา ควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการพัฒนาโดยส่งเสริมให้ประชาคมเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมแก้ปัญหาในชุมชนหมู่บ้านของตนเองให้มากยิ่งขึ้น

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “ร่วมเสนอปัญหาความต้องการของหมู่บ้านต่อคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลทุ่งกุลา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการพัฒนาโดยเปิดโอกาสเพื่อให้ประชาคมได้เข้ามามีส่วนร่วมเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการเพื่อกำหนดทิศทางปัญหา และความต้องการของหมู่บ้าน ให้มากยิ่งขึ้น

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 7 ที่ว่า “ร่วมออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านข้อมูลปัญหาความต้องการของหมู่บ้านต่อที่ประชุม” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลทุ่งกุลา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการพัฒนาโดยเปิดโอกาสให้ประชาคมร่วมออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านข้อมูลปัญหาความต้องการต่างๆ เพื่อแก้ไขหรือลดปัญหาของหมู่บ้าน ให้มากยิ่งขึ้น

2) ด้านการจัดทำแผนและโครงการ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการจัดทำแผนและโครงการ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลทุ่งกุลา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการพัฒนาโดยเปิดโอกาส เพื่อให้ประชาคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและโครงการให้มากยิ่งขึ้น

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 4 ที่ว่า “การร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อหมู่บ้านอย่างมากที่สุด” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลทุ่งกุลา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการพัฒนาโดยเปิดโอกาส เพื่อให้ประชาคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในวิเคราะห์ และพิจารณาลำดับปัญหา และความต้องการของหมู่บ้าน เสนอขอจัดทำแผนพัฒนาให้มากยิ่งขึ้น

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 5,6 และ 7 ที่ว่า “การร่วมค้นหารูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขหรือลดปัญหาของหมู่บ้าน , การร่วมกำหนดวิธีการในแผนพัฒนาเทศบาลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน และร่วมกำหนดและวางแผนโครงการหรือกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน เพื่อบรรลุผลในพัฒนาเทศบาล” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลทุ่งกุลา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการพัฒนาโดยเปิดโอกาสให้ประชาคมร่วมกำหนดนโยบาย รูปแบบการจัดทำแผน และโครงการให้ตรงกับความต้องการของชุมชน ให้มากยิ่งขึ้น

3) ด้านการตรวจสอบแผนพัฒนา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบแผนพัฒนา โดยรวม อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลทุ่งกุลา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึง

ควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการพัฒนาโดยเปิดโอกาส เพื่อให้ประชาคมได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการตรวจสอบแผนพัฒนาเทศบาล ให้มากกว่าที่เป็นอยู่

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 6 ที่ว่า “ตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่างแผนพัฒนาเทศบาล ที่ผ่านความเห็นชอบจากสภาเทศบาล” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาล ตำบลทุ่งกุลา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการพัฒนาโดยเปิดโอกาส เพื่อให้ประชาคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่างแผนพัฒนาเทศบาล ที่ผ่านความเห็นชอบจากสภาเทศบาล ให้มากกว่าที่เป็นอยู่

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 2 ที่ว่า “เชิญชวนประชาคมในพื้นที่ร่วมติดตามตรวจสอบ เนื้อหาสาระของร่างแผนพัฒนาเทศบาล ” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาล ตำบลทุ่งกุลา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการพัฒนาการเชิญชวน ให้ประชาคมติดตามตรวจสอบ และแสดงความคิดเห็นสนับสนุนหรือคัดค้านเนื้อหาสาระของร่าง แผนพัฒนาเทศบาล ให้มากกว่าที่เป็นอยู่

4) **ด้านการติดตามประเมินผล** พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนา ของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามประเมินผล โดยรวม อยู่ ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลทุ่งกุลา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการพัฒนาโดยเปิดโอกาส เปิดเผยข้อมูลการทำงานของเทศบาลตำบลให้ชัดเจน เพื่อให้ ประชาคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการนำแผนพัฒนาเทศบาลไปจัดทำเทศบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายประจำปี ให้มากกว่าที่เป็นอยู่

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 5 ที่ว่า “ร่วมประโยชน์จากโครงการพัฒนาตามแผนพัฒนา เทศบาล” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลทุ่งกุลา และผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการพัฒนาโดยเปิดโอกาสเพื่อให้ประชาคมได้เข้ามา มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลเกี่ยวกับแผน และโครงการที่ได้นำเสนอตรงกับความต้องการของ ชุมชนให้มากยิ่งขึ้น

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “ร่วมปฏิบัติตามแผนงานโครงการแผนพัฒนา เทศบาลเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลทุ่งกุลา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการพัฒนาโดยเปิดโอกาสให้ประชาคม ติดตามประเมินผลการตัดสินใจของเทศบาล ในแก้ไขปัญหา และความต้องการเพื่อให้เป็นไปตาม เป้าหมายให้มากยิ่งขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากผลการวิจัย “การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนา ของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” มีประเด็นที่ผู้วิจัยจะเสนอแนะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องวิจัยต่อยอดดังต่อไปนี้

1) จากการวิจัยพบว่า ด้านการตรวจสอบแผนพัฒนา เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ควรวิจัย อุปสรรค และปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาคมในการตรวจสอบแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

2) จากการวิจัยพบว่า ด้านการติดตามประเมินผล เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังนั้น ควรวิจัย บทบาทของประชาคมในการร่วมติดตามการประเมินผลในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

บรรณานุกรม

- การปกครอง, กรม. (2547). *คู่มือการปฏิบัติงาน การจัดทำแผนพัฒนา องค์การปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อาสาการศึกษาดินแดน.
- _____. (2549). *การจัดทำแผนพัฒนา ขององค์การปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2530). *มรดกวัฒนธรรมและศาสนาพลังงานสร้างสรรค์ในชนบท*. กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิ่งแก้ว อินทว้าง และเพ็ญแข ศรีสุทธิกุล. (2543). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างรูปแบบและวิธีการทำงานของชมรมอาสาพัฒนาชุมชนในการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท บพิตรการพิมพ์.
- กিজา โปแตน. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โกวิท พวงงาม. (2548). *การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการ และมิติใหม่ ในอนาคต*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.
- จารุวรรณ วิลาทานัง. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลนาคูน อำเภอนาคูน จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์แอนด์พริ้นติ้ง เซนเตอร์.
- ชูศักดิ์ เทียงตรง. (2518). *การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยยุทธ รัตนพุ่มวรรณ. (2544). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพัฒนาสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดุขฎี आयुวัฒน์. (2535). *การวิเคราะห์ด้วย Correlation และ Regression Analysis*. ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดำรง ลัทธพิพัฒน์. (2548). *ทฤษฎี และแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

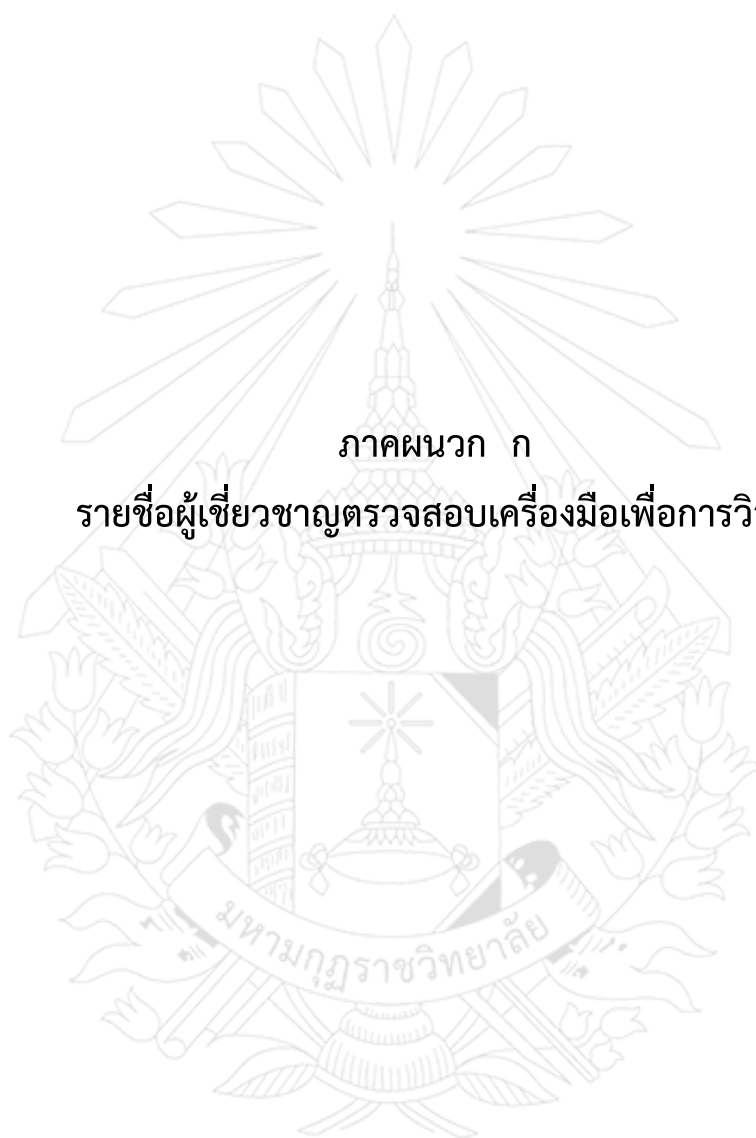
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. (2527). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- ทวีศักดิ์ นพเกษตร. (2541). *วิกฤตสังคมไทย 2540 กับบทบาทวิทยาการกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อจัดเวทีประชาคม*. กรุงเทพมหานคร : คณะอนุกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤติ.
- เทศบาลตำบลทุ่งกุลา. (2551, 18 กรกฎาคม). *ประกาศกระทรวงมหาดไทย จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นเทศบาลตำบลทุ่งกุลา*, เอกสารอัดสำเนา.
- เทศบาลตำบลทุ่งกุลา. (2558). *แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2559–2561)*. สำนักงานเทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. เอกสารอัดสำเนา.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2536). *สังคมเข้มแข็ง*. กรุงเทพมหานคร : มิ่งมิตร.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ประกายรัตน์ สุวรรณ. (2548). *คู่มือการใช้โปรแกรม SPSS*. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร. (2534). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพมหานคร : พิระพัฒนา.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2528). *การมีส่วนร่วมของประชาชน ในกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัฒน์ บุญรัตน์พันธ์. (2527). *การสร้างพลังชุมชนโดยกระบวนการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (2527). *นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- ไพโรจน์ สุวรรณฉวี. (2548). *รวมกฎหมายท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร : แสงจันทร์การพิมพ์.
- ภคมน อินทร์น้อย. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลน้ำคอก อำเภอเมือง จังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). *หลักการพัฒนาชุมชน และการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพมหานคร : ไทยอนุเคราะห์ไทยการพิมพ์.

- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2536). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วิญญู อังคนารักษ์. (2519). *แนวความคิด ในการกระจายอำนาจ การปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., เอกสารประกอบการบรรยาย.
- สมพันธ์ เตชะอธิก. (2541). *ชุมชนเข้มแข็ง : บทเรียนภาคปฏิบัติ คณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชนพัฒนาชนบท (กป.อพช.) ภาคอีสาน*. ขอนแก่น : โรงพิมพ์พระธรรมขันธ์.
- สิริยา โสธณ. (2546). *นักการเมืองที่ดี ในทัศนะของผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุจินต์ ดาววีระกุล. (2527). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดของจังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรารักษ์ ฮาดดา และรัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์. (2556). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลวิเศษ อำเภอมือง จังหวัดบึงกาฬ*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนครราชสีมา.
- สุวิทย์ วิบูลผลประเสริฐ. (2540). *ประชาชนสังคมกับการพัฒนาสุขภาพ บทวิเคราะห์ทางวิชาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- สุนตลักษณ์ ยกเทพ และยุภาพร ยุภาศ. (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเดื่อ อำเภอมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สรชัย พิศาลบุตร. (2549). *การสร้าง และประมวลข้อมูลจากแบบสอบถาม*. กรุงเทพมหานคร : วิทยพัฒน์.
- ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กรม. กระทรวงมหาดไทย. (2546). *การจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2551). *การวัดผลการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กทม. : ประสานการพิมพ์.
- อุทัย หิรัญโต. (2523). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- Yamane, T. (1973). *Statistic : An Introductory Analysis (3rded.)*. New York : Harper and Row.

ภาคผนวก

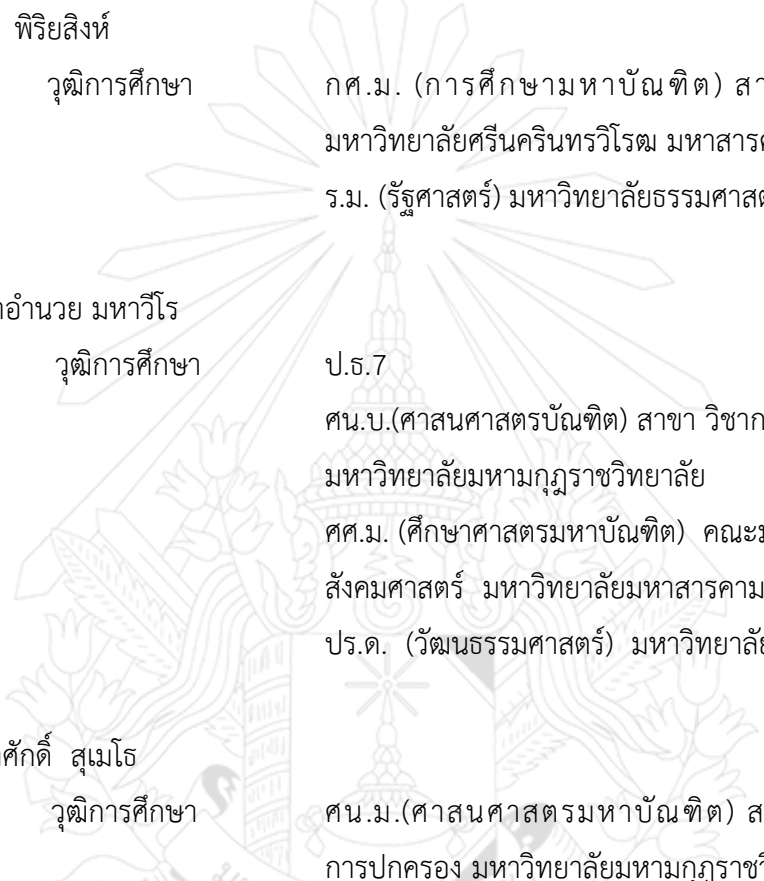
มหามกุฏราชวิทยาลัย

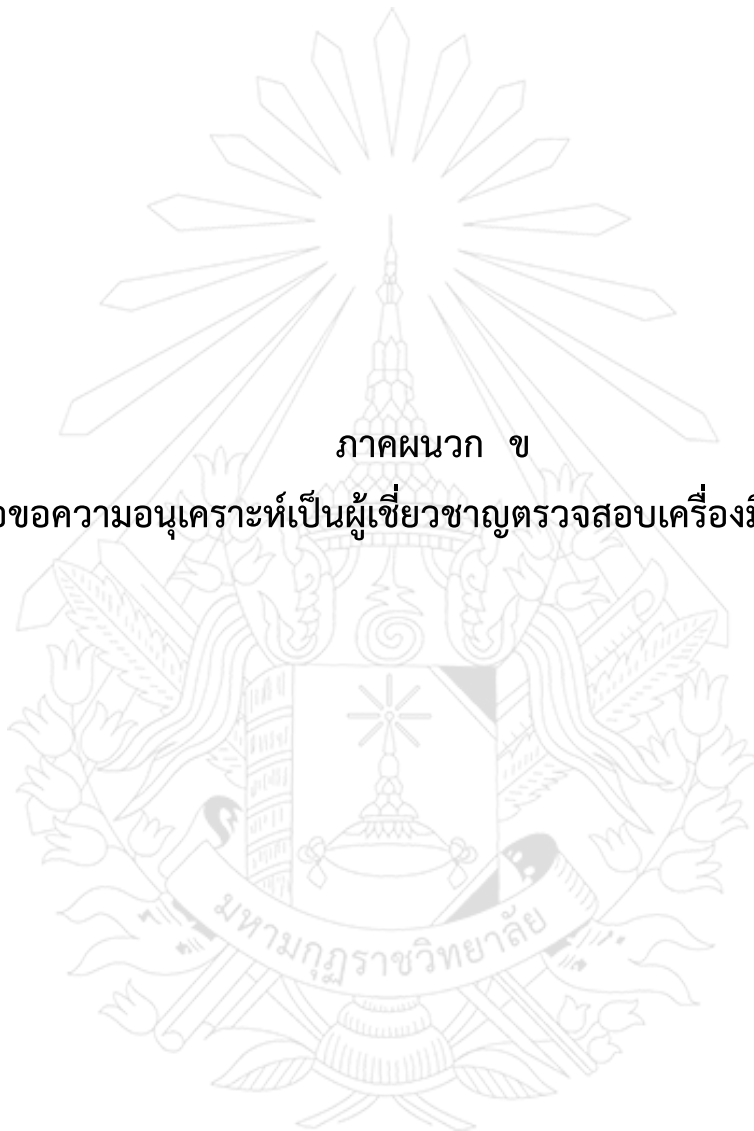
ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

-
- 1) รศ.อุดม พิริยสิงห์
วุฒิการศึกษา กศ.ม. (การศึกษามหาบัณฑิต) สาขาภาษาไทย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม
ร.ม. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 2) พระมหาอำนาจ มหาวิโร
วุฒิการศึกษา ป.ธ.7
ศน.บ.(ศาสนศาสตร์บัณฑิต) สาขา วิชาการสอนภาษาไทย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ศศ.ม. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต) คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ปร.ด. (วัฒนธรรมศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 3) พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ
วุฒิการศึกษา ศน.ม.(ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต) สาขารัฐศาสตร์
การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

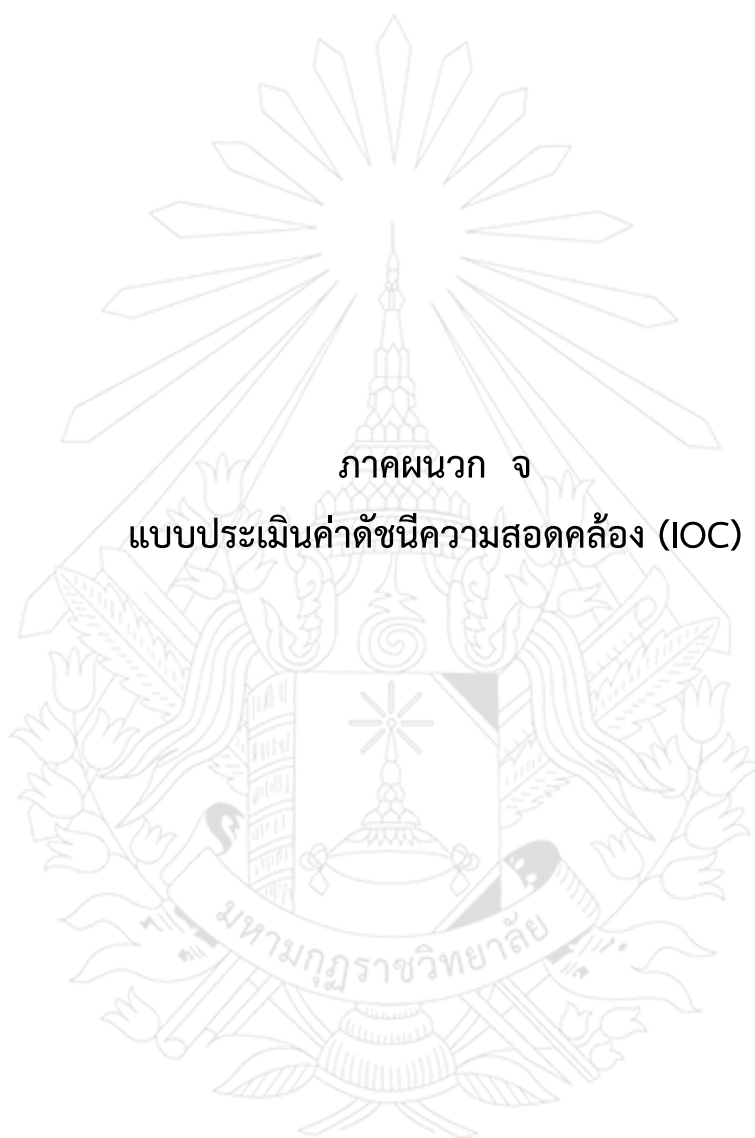

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ภาคผนวก จ

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม
เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกุลา
อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของคะแนน ($\sum x$)	$IOC = \frac{\sum x}{N}$	หมายเหตุ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1) ด้านการร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการ						
1	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
3	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
4	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
5	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
7	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2) ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการ						นำไปใช้ได้
1	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
3	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
4	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
5	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
7	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
3) ด้านการร่วมตรวจสอบแผนพัฒนา						
1	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
3	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
4	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
5	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
7	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของคะแนน ($\sum X$)	$IOC = \frac{\sum x}{N}$	หมายเหตุ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
4) ด้านการร่วมติดตามประเมินผล						
1	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
3	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
4	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
5	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
7	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้

วิธีการหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence : IOC) IOC โดยมีเกณฑ์ ในการประเมิน ตามสูตร

$$\text{สูตร } IOC = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยาม/วัตถุประสงค์

$\sum X$ แทน ผลรวมคะแนนประเมินของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ให้คะแนน +1 แทน แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้สอดคล้องกับนิยาม/วัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 แทน ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้สอดคล้องกับนิยาม/วัตถุประสงค์

ให้คะแนน -1 แทน แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่สอดคล้องกับนิยาม/วัตถุประสงค์

จากข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 28 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) IOC เท่ากับ 1.00 จำนวน 28 ข้อ ซึ่งใช้ได้ทั้งหมด

ภาคผนวก ฉ
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

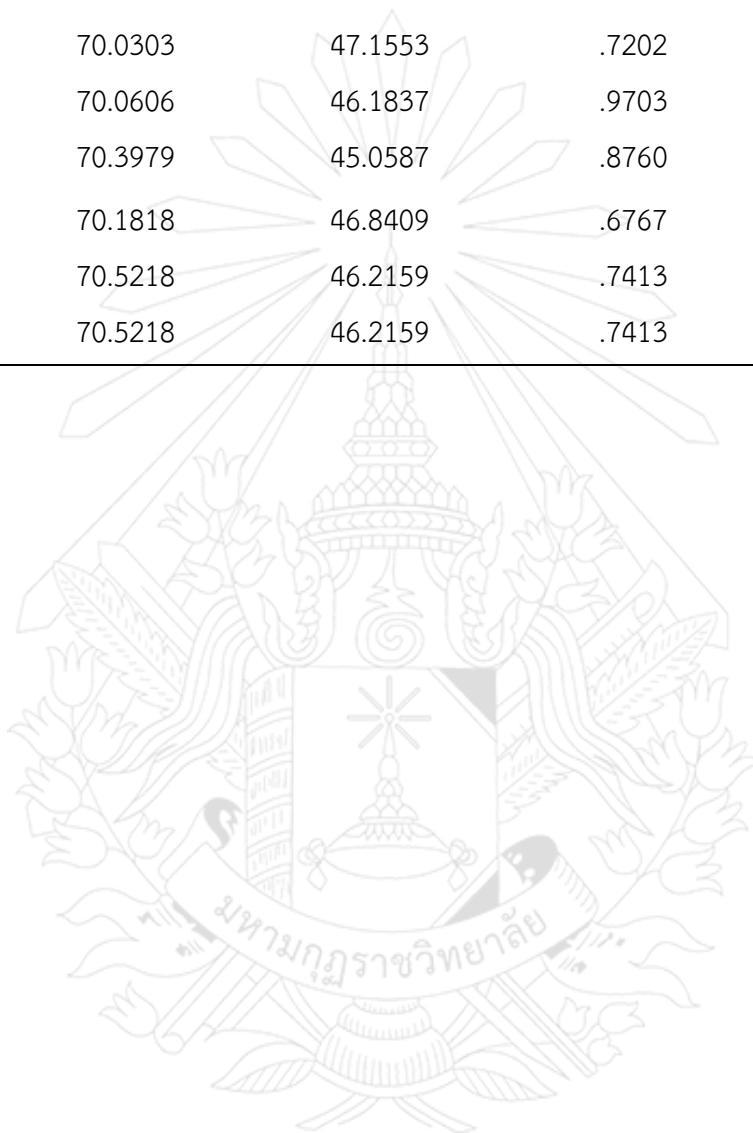
***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients N of Cases = 30 N of Items =28 Alpha = .9723

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ข้อที่1	80.1203	50.1453	.8102	.9710
ข้อที่2	80.0606	52.1837	.9703	.9711
ข้อที่3	80.1515	52.5076	.8411	.9714
ข้อที่4	80.0909	50.1477	.8332	.9710
ข้อที่5	79.8788	48.6723	.6769	.9716
ข้อที่6	70.0000	48.4375	.7539	.9717
ข้อที่7	79.8485	48.2576	.6830	.9726
ข้อที่8	79.9794	45.8712	.8960	.9719
ข้อที่9	70.1233	47.2917	.8506	.9714
ข้อที่10	70.5431	46.1042	.8466	.9712
ข้อที่11	70.3979	45.0587	.8760	.9729
ข้อที่12	70.1818	46.8409	.6767	.9724
ข้อที่13	70.6727	46.6420	.8973	.9726
ข้อที่14	70.5424	46.3144	.6764	.9725
ข้อที่15	70.5818	47.2159	.7513	.9719
ข้อที่16	79.6091	46.3977	.6978	.9713
ข้อที่17	79.6091	45.5852	.7407	.9710
ข้อที่18	70.5909	47.1477	.7332	.9710
ข้อที่19	79.5788	46.6723	.6769	.9726
ข้อที่20	70.1230	45.4375	.7539	.9717

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ข้อที่21	79.1485	47.2576	.9730	.9716
ข้อที่22	79.1294	46.8712	.8960	.9719
ข้อที่23	70.0303	47.1553	.7202	.9713
ข้อที่24	70.0606	46.1837	.9703	.9717
ข้อที่25	70.3979	45.0587	.8760	.9729
ข้อที่26	70.1818	46.8409	.6767	.9724
ข้อที่27	70.5218	46.2159	.7413	.9711
ข้อที่28	70.5218	46.2159	.7413	.9711

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวอรอมา สระแก้ว
วัน เดือน ปี เกิด	4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2525
สถานที่เกิด	ตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	11 หมู่ 11 ตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
ตำแหน่ง และประวัติการทำงาน	พนักงานจ้างตามภารกิจ ตำแหน่งผู้ช่วยเจ้าหน้าที่การเงิน และบัญชี เทศบาลตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัด ร้อยเอ็ด
ประวัติการศึกษา	ร.บ.(รัฐศาสตร์บัณฑิต) สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พ.ศ. 2548 - ปัจจุบัน	
พ.ศ. 2557	

